

ZAŁĄCZNIK I — WARUNKI OGÓLNE

SPIS TREŚCI

ZAŁĄCZNIK I — WARUNKI OGÓLNE	1
SPIS TREŚCI.....	1
CZĘŚĆ A – POSTANOWIENIA PRAWNE I ADMINISTRACYJNE.....	5
Artykuł II.1 – Definicje.....	5
Artykuł II.2 – Obowiązki ogólne i rola beneficjentów	6
II.2.1 Obowiązki ogólne i rola beneficjentów.....	7
II.2.2 Obowiązki ogólne i rola każdego beneficjenta	7
II.2.3 Obowiązki ogólne i rola koordynatora.....	8
Artykuł II.3 – Komunikacja między stronami	9
II.3.1 Forma i środki komunikacji	9
II.3.2 Data przekazania informacji.....	9
Artykuł II.4 – Odpowiedzialność za szkody	10
Artykuł II.5 – Konflikt interesów.....	10
Artykuł II.6 – Poufność.....	10
Artykuł II.7 – Przetwarzanie danych osobowych	11
II.7.1 Przetwarzanie danych osobowych przez Komisję	11
II.7.2 Przetwarzanie danych osobowych przez beneficjentów	11
Artykuł II.8 – Ekspozycja informacji o finansowaniu ze środków unijnych.....	12
II.8.1 Informacje dotyczące finansowania ze środków unijnych oraz wykorzystanie godła Unii Europejskiej	12
II.8.2 Zastrzeżenia wyłączające odpowiedzialność Komisji	12

Artykuł II.9 – Wcześniej istniejące prawa i własność oraz wykorzystanie wyników (w tym praw własności intelektualnej i przemysłowej)	13
II.9.1 Prawo własności wyników przysługujące beneficjentom	13
II.9.2 Wcześniej istniejące prawa	13
II.9.3 Prawa do korzystania z wyników oraz wcześniej istniejących praw przez Unię.....	13
Artykuł II.10 – Udzielanie zamówień niezbędnych do realizacji działania.....	15
Artykuł II.11 – Podwykonawstwo zadań będących częścią działania	16
Artykuł II.12 – Wsparcie finansowe na rzecz osób trzecich.....	16
Artykuł II.13 – Zmiany Umowy	17
Artykuł II.14 – Przeniesienie roszczeń o płatność na osoby trzecie	18
Artykuł II.15 – Siła wyższa.....	18
Artykuł II.16 – Zawieszenie realizacji działania.....	18
II.16.1 Zawieszenie realizacji działania przez beneficjentów.....	18
II.16.2 Zawieszenie realizacji działania przez Komisję.....	19
II.16.3 Skutki zawieszenia	20
Artykuł II.17 – Wypowiedzenie Umowy	21
II.17.1 Wypowiedzenie Umowy przez koordynatora	21
II.17.2 Wypowiedzenie udziału jednego beneficjenta lub większej ich liczby przez koordynatora	21
II.17.3 Wypowiedzenie Umowy lub udziału beneficjenta lub większej liczby beneficjentów przez Komisję	22
II.17.4 Skutki wypowiedzenia	24
Artykuł II.18 – Prawo właściwe, rozstrzygnięcie sporów oraz decyzje stanowiące tytuł egzekucyjny	27

CZĘŚĆ B – POSTANOWIENIA FINANSOWE	28
Artykuł II.19 – Koszty kwalifikowalne.....	28
II.19.1 Warunki kwalifikowalności kosztów	28
II.19.2 Kwalifikowalne koszty bezpośrednie.....	28
II.19.3 Kwalifikowalne koszty pośrednie	30
II.19.4 Koszty niekwalifikowalne	30
Artykuł II.20 – Możliwość wskazania i zweryfikowania zadeklarowanych kwot ...	30
II.20.1 Deklarowanie kosztów i wkładów	30
II.20.2 Księgi rachunkowe i inne dokumenty potwierdzające wysokość zadeklarowanych kosztów i wkładów	31
II.20.3 Warunki pozwalające ocenić zgodność praktyki księgowania kosztów.....	32
Artykuł II.21 – Kwalifikowalność kosztów ponoszonych przez podmioty powiązane z beneficjentami	33
Artykuł II.22 – Przesunięcia budżetowe	34
Artykuł II.23 – Niewywiązanie się z obowiązków sprawozdawczych.....	34
Artykuł II.24 – Zawieszenie płatności oraz zawieszenie biegu terminu płatności ...	34
II.24.1 Zawieszenie płatności	34
II.24.2 Zawieszenie biegu terminu płatności	36
Artykuł II.25 – Obliczanie ostatecznej kwoty dotacji.....	37
II.25.1 Etap 1 – zastosowanie stawki zwrotu w odniesieniu do kosztów kwalifikowalnych i powiększenie otrzymanej kwoty o finansowanie niepowiązane z kosztami, wkład jednostkowy, zryczałtowany i ryczałtowy;.....	37
II.25.2 Etap 2 – ograniczenie uzyskanej wartości do wysokości maksymalnej kwoty dotacji.....	38

II.25.3	Etap 3 – zmniejszenie z tytułu zasady niedochodowości.....	39
II.25.4	Etap 4 – zmniejszenie z tytułu nieprawidłowej realizacji działania lub naruszenia innych obowiązków.	40
Artykuł II.26 – Odzyskanie środków		40
II.26.1	Odzyskanie środków przy płatności salda.....	40
II.26.2	Odzyskanie środków po dokonaniu płatności salda.....	40
II.26.3	Procedura odzyskiwania środków	41
II.26.4	Odsetki za zwłokę	42
II.26.5	Opłaty bankowe.....	42
Artykuł II.27 – Kontrole, audyty i oceny		42
II.27.1	Kontrole techniczne i finansowe, audyty oraz oceny okresowe i końcowe	42
II.27.2	Obowiązek przechowywania dokumentacji.....	43
II.27.3	Obowiązek przekazania informacji	43
II.27.4	Wizyty na miejscu	43
II.27.5	Kontraduktoryjne postępowanie audytowe	44
II.27.6	Skutki ustaleń z audytu.....	44
II.27.7	Korekta systemowych lub powtarzających się nieprawidłowości, nadużyć finansowych lub naruszeń obowiązków	44
II.27.8	Prawa OLAF-u	47
II.27.9	Prawa Europejskiego Trybunału Obrachunkowego i Prokuratury Europejskiej.....	48

CZĘŚĆ A – POSTANOWIENIA PRAWNE I ADMINISTRACYJNE

ARTYKUŁ II.1 – DEFINICJE

Do celów Umowy stosuje się następujące definicje:

„Działanie”: zestaw działań lub projekt na który przyznaje się dotację i który ma być realizowany przez beneficjentów, jak opisano w załączniku I;

„Naruszenie obowiązków: niewywiązanie się przez beneficjenta z jednego lub większej liczby zobowiązań umownych;

„Informacje lub dokumenty poufne”: wszelkie informacje lub dokumenty (w dowolnym formacie), które jedna ze stron otrzymała od drugiej strony lub do których którakolwiek ze stron miała dostęp w związku z realizacją Umowy, określone na piśmie przez którąkolwiek ze stron jako poufne. Nie obejmują one informacji, które są publicznie dostępne;

„Konflikt interesów”: sytuacja, w której bezstronne i obiektywne wykonywanie Umowy przez beneficjenta jest zagrożone z uwagi na względy rodzinne lub emocjonalne, sympatie polityczne lub przynależność państwową, interes gospodarczy, jakiegokolwiek inne bezpośrednie lub pośrednie interesy osobiste lub jakiegokolwiek inne interesy wspólne z Komisją lub dowolną inną osobą trzecią mające związek z przedmiotem Umowy;

„Koszty bezpośrednie”: konkretne koszty, które są bezpośrednio związane z realizacją działania i które tym samym mogą zostać bezpośrednio do niego przypisane. Nie mogą one obejmować żadnych kosztów pośrednich;

„Siła wyższa”: wszelkie nieprzewidywalne, wyjątkowe sytuacje lub zdarzenia pozostające poza kontrolą stron i uniemożliwiające którejkolwiek ze stron wypełnienie któregokolwiek ze swoich zobowiązań umownych, do których nie doszło w wyniku błędu ani zaniedbania z ich strony ani ze strony podwykonawców, podmiotów powiązanych ani osób trzecich otrzymujących wsparcie finansowe i których nie można było uniknąć pomimo zachowania należytej staranności. Za siłę wyższą nie uznaje się: sporów zbiorowych, strajków, trudności finansowych lub przypadków niewykonania usługi, usterek sprzętu, wad materiałów lub opóźnień w ich dostawie, chyba że stanowią one bezpośrednie następstwo działania siły wyższej;

„Formalne powiadomienie”: forma komunikacji pisemnej pomiędzy stronami za pośrednictwem poczty lub poczty elektronicznej, zapewniająca nadawcy przekonujący dowód, że wiadomość dostarczono do określonego odbiorcy;

„Nadużycie finansowe”: wszelkie działanie lub zaniechanie, które dotyczy wykorzystania lub przedstawienia nieprawdziwych, niepoprawnych lub niepełnych oświadczeń lub dokumentów, skutkujące sprzeniewierzeniem lub bezprawnym zatrzymaniem środków finansowych lub aktywów z budżetu Unii, lub nieujawnienia informacji z naruszeniem

określonych zobowiązań, z tym samym skutkiem, lub niewłaściwego wykorzystania takich środków finansowych lub aktywów do celów innych niż te, na które pierwotnie zostały przyznane;

„Poważne wykroczenie zawodowe”: naruszenie mających zastosowanie przepisów ustawowych lub wykonawczych bądź norm etycznych grupy zawodowej, do której należy dana osoba lub podmiot, lub każde bezprawne zachowanie danej osoby lub podmiotu, które ma wpływ na ich zawodową wiarygodność, gdy tego rodzaju zachowanie wskazuje na bezprawny zamiar lub rażące niedbalstwo;

„Okres realizacji”: okres realizacji działań stanowiących część działania, jak określono w art. I.2.2;

„Koszty pośrednie”: koszty, które nie są konkretnymi kosztami bezpośrednio związanymi z realizacją działania i tym samym nie mogą zostać bezpośrednio do niego przypisane. W skład takich kosztów nie mogą wchodzić żadne koszty wskazane lub zadeklarowane jako kwalifikowalne koszty pośrednie;

„Nieprawidłowość”: wszelkie naruszenie przepisów prawa UE wynikające z działania lub zaniechania beneficjenta, które powoduje lub mogłoby spowodować szkodę w budżecie Unii;

„Maksymalna kwota dotacji”: maksymalny wkład UE w działanie, jak określono w art. I.3.1;

„Istniejące wcześniej materiały”: wszelkie materiały, dokumenty, technologie lub wiedza ekspercka istniejące przed wykorzystaniem ich przez beneficjenta do uzyskania rezultatu w ramach realizacji działania;

„Istniejące wcześniej prawo”: każde prawo własności przemysłowej i intelektualnej dotyczące *istniejących wcześniej materiałów*; może obejmować prawo własności, licencję lub prawo użytkowania należące do beneficjenta lub do dowolnej innej osoby trzeciej;

„Osoba powiązana”: osoba fizyczna lub prawna, która jest członkiem organu administracyjnego, zarządczego lub nadzorczego beneficjenta lub która posiada uprawnienia do reprezentowania, uprawnienia decyzyjne lub kontrolne w odniesieniu do beneficjenta;

„Data rozpoczęcia”: dzień, w którym rozpoczyna się realizacja działania, zgodnie z art. I.2.2;

„Umowa o podwykonawstwo”: umowa w sprawie zamówienia w rozumieniu art. II.10, która obejmuje realizację czynności stanowiących część działania, zgodnie z opisem w załączniku II, przez osoby trzecie.

ARTYKUŁ II.2 – OBOWIĄZKI OGÓLNE I ROLA BENEFICJENTÓW

II.2.1 Obowiązki ogólne i rola beneficjentów

Beneficjenci:

- a) ponoszą solidarną odpowiedzialność za przeprowadzanie działania zgodnie z warunkami Umowy. Jeżeli beneficjent nie zrealizuje swojej części działania, pozostali beneficjenci stają się odpowiedzialni za realizację tej części (bez zwiększania maksymalnej kwoty dotacji);
- b) muszą wspólnie lub indywidualnie wypełniać wszelkie obowiązki prawne, jakimi są związani zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa unijnego, międzynarodowego i krajowego;
- c) muszą dokonać odpowiednich ustaleń wewnętrznych, aby we właściwy sposób zrealizować działanie. Ustalenia te muszą być zgodne z warunkami Umowy. Jeżeli tak określono w Warunkach Szczegółowych, ustalenia te muszą przyjąć formę wewnętrznej umowy o współpracy pomiędzy beneficjentami.

II.2.2 Obowiązki ogólne i rola każdego beneficjenta

Każdy beneficjent ma obowiązek:

- a) niezwłocznie poinformować koordynatora o wszelkich wiadomych beneficjentowi wydarzeniach lub okolicznościach, które mogą wpływać na realizację działania lub je opóźnić;
- b) niezwłocznie poinformować koordynatora o:
 - (i) wszelkich zmianach swojej sytuacji prawnej, finansowej, technicznej, organizacyjnej lub dotyczącej własności oraz o wszelkich zmianach swojej nazwy, swojego adresu lub przedstawiciela prawnego;
 - (ii) wszelkich zmianach sytuacji podmiotów powiązanych z beneficjentem pod względem prawnym, finansowym, technicznym, organizacyjnym lub praw własności oraz zmianach ich nazwy, adresu lub przedstawiciela prawnego;
 - (iii) wszelkich zmianach dotyczących sytuacji wykluczenia wymienionych w art. 136 rozporządzenia (UE) 2018/1046, w tym w odniesieniu do podmiotów z nim powiązanych;
- c) przedłożyć koordynatorowi w należyтым terminie:
 - (i) dane konieczne do opracowania raportów, sprawozdań finansowych i innych dokumentów wymaganych zgodnie z Umową;

- (ii) wszelkie niezbędne dokumenty wymagane na potrzeby audytu, kontroli lub oceny, jak określono w art. II.27;
- (iii) wszelkie inne informacje, które należy przedstawić Komisji zgodnie z Umową, z wyjątkiem przypadków, gdy w Umowie wymagane jest, aby takie informacje zostały przekazane bezpośrednio przez beneficjenta.

II.2.3 Obowiązki ogólne i rola koordynatora

Koordynator:

- a) musi monitorować proces realizacji działania, aby upewnić się, czy działanie jest realizowane zgodnie z warunkami Umowy;
- b) pełni funkcję pośrednika we wszelkiej komunikacji między beneficjentami a Komisją, chyba że Umowa stanowi inaczej. W szczególności koordynator:
 - (i) ma obowiązek niezwłocznie powiadomić Komisję o:
 - wszelkich zmianach nazwy, adresu, przedstawiciela prawnego lub któregośkolwiek z beneficjentów lub podmiotów z nim powiązanych;
 - wszelkich zmianach sytuacji któregośkolwiek z beneficjentów lub podmiotów z nim powiązanych pod względem prawnym, finansowym, technicznym, organizacyjnym lub dotyczącym własności;
 - wszelkich wiadomych mu wydarzeniach lub okolicznościach, które mogą wpływać na realizację działania lub je opóźnić;
 - wszelkich zmianach dotyczących sytuacji wykluczenia wymienionych w art. 136 rozporządzenia (UE) 2018/1046, w odniesieniu do któregośkolwiek z beneficjentów lub podmiotów z nim powiązanych;
 - (ii) ponosi odpowiedzialność za dostarczanie Komisji wszystkich dokumentów i informacji wymaganych na podstawie Umowy, o ile Umowa nie stanowi inaczej. Jeżeli wymagane są dane od pozostałych beneficjentów, koordynator odpowiada za ich uzyskanie i weryfikację przed przekazaniem ich Komisji;
- c) musi dokonać odpowiednich ustaleń w celu zapewnienia wszelkich gwarancji finansowych wymaganych na mocy Umowy;
- d) musi opracować wnioski o płatność zgodnie z Umową;

- e) w przypadku gdy jest wyznaczony jako jedyny odbiorca płatności w imieniu beneficjentów – musi zapewnić przekazywanie wszystkich odpowiednich płatności pozostałym beneficjentom bez zbędnej zwłoki;
- f) jest odpowiedzialny za dostarczanie wszystkich niezbędnych dokumentów wymaganych na potrzeby kontroli i audytów rozpoczętych przed dokonaniem płatności salda lub dokumentów wymaganych na potrzeby oceny, jak określono w art. II.27.

Koordinator nie może zlecić podwykonawstwa żadnej części swoich zadań pozostałym beneficjentom ani żadnym innym stronom.

ARTYKUŁ II.3 – KOMUNIKACJA MIĘDZY STRONAMI

II.3.1 Forma i środki komunikacji

Wszelka komunikacja dotycząca Umowy lub jej realizacji musi:

- a) odbywać się w formie pisemnej (na papierze lub w formie elektronicznej);
- b) być opatrzona numerem Umowy; oraz
- c) odbywać się z wykorzystaniem szczegółowych danych kontaktowych określonych w art. I.6.

W szczególności strony uzgadniają, że *formalne powiadomienie* przesłane pocztą lub pocztą elektroniczną ma pełny skutek prawny i jest dopuszczalne jako dowód w postępowaniu administracyjnym lub sądowym.

Jeżeli jedna ze stron zwraca się o pisemne potwierdzenie w rozsądnym czasie korespondencji elektronicznej, nadawca musi jak najszybciej dostarczyć jej oryginalną podpisaną papierową wersję wiadomości.

II.3.2 Data przekazania informacji

Informacje uważa się za przekazane z chwilą ich otrzymania przez stronę będącą odbiorcą, chyba że w Umowie za datę przekazania uznaje się datę wysłania informacji.

Korespondencję elektroniczną uważa się za otrzymaną przez stronę będącą odbiorcą w dniu jej wysłania, pod warunkiem że jest ona kierowana na adres e-mail wskazany w art. I.6. Strona wysyłająca musi być w stanie udokumentować datę wysłania. W przypadku gdy strona wysyłająca otrzyma komunikat o niedostarczeniu korespondencji, musi podjąć wszelkie wysiłki w celu zapewnienia, aby druga strona faktycznie otrzymała informacje drogą elektroniczną lub pocztową. W takim przypadku uznaje się, że strona wysyłająca nie narusza swojego obowiązku wysłania takich informacji w określonym terminie.

Korespondencję przesyłaną Komisji za pośrednictwem usług pocztowych lub kurierskich uważa się za otrzymaną przez Komisję w dniu jej rejestracji w dziale określonym w art. I.6.

Formalne powiadomienie uważa się za otrzymane przez stronę będącą odbiorcą w dniu otrzymania wskazanym w otrzymanym przez stronę wysyłającą potwierdzeniu, że wiadomość została dostarczona do wskazanego adresata.

ARTYKUŁ II.4 – ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA SZKODY

II.4.1 Komisja nie ponosi odpowiedzialności za żadne szkody wyrządzone lub poniesione przez któregokolwiek z beneficjentów, w tym żadne szkody wyrządzone osobom trzecim w wyniku *działania* lub w trakcie jego realizacji.

II.4.2 Z wyjątkiem przypadków działania siły wyższej beneficjenci muszą zrekompensować Komisji wszelkie szkody poniesione przez nią w wyniku realizacji działania lub w związku z tym, że działanie nie było realizowane w pełnej zgodności z Umową.

ARTYKUŁ II.5 – KONFLIKT INTERESÓW

II.5.1 Beneficjenci muszą wprowadzić wszelkie niezbędne środki, aby zapobiec wystąpieniu konfliktu interesów.

II.5.2 Beneficjent musi niezwłocznie poinformować Komisję o każdej sytuacji stanowiącej konflikt interesów lub mogącej prowadzić do jego powstania. Beneficjenci muszą niezwłocznie wprowadzić wszelkie środki niezbędne do naprawy tej sytuacji.

Komisja ma prawo do weryfikacji adekwatności zastosowanych środków i może wezwać do zastosowania dodatkowych środków w określonym terminie.

ARTYKUŁ II.6 – POUFNOŚĆ

II.6.1 W trakcie realizacji *działania* i przez pięć lat po płatności salda strony mają obowiązek traktować jako poufne wszelkie *informacje i dokumenty poufne*.

II.6.2 Strony mogą wykorzystywać *informacje i dokumenty poufne* do celów innych niż wypełnienie swoich zobowiązań wynikających z niniejszej umowy, jeżeli uzyskały uprzednią pisemną zgodę drugiej strony.

II.6.3 Obowiązki dotyczące zachowania poufności nie mają zastosowania, jeżeli:

- a) strona ujawniająca wyraża zgodę na zwolnienie drugiej strony z tych obowiązków;
- b) *informacje lub dokumenty poufne* zostały upublicznione w inny sposób niż poprzez naruszenie obowiązków zachowania poufności;
- c) ujawnienie *informacji lub dokumentów poufnych* wymagane jest na mocy prawa.

ARTYKUŁ II.7 – PRZETWARZANIE DANYCH OSOBOWYCH

II.7.1 Przetwarzanie danych osobowych przez Komisję

Wszelkie dane osobowe objęte Umową muszą być przetwarzane przez Komisję zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2018/1725¹.

Administrator danych określony w art. I.6 jest zobowiązany do przetwarzania takich danych jedynie do celów realizacji i monitorowania Umowy oraz zarządzania nią lub w celu ochrony interesów finansowych UE, w tym do celów kontroli, audytów i dochodzeń zgodnie z art. II.27.

Beneficjenci mają prawo do dostępu do swoich danych osobowych, do ich poprawienia lub usunięcia oraz prawo do ograniczenia przetwarzania lub w stosownych przypadkach prawo do przenoszenia danych lub prawo do sprzeciwu wobec przetwarzania ich danych osobowych zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2018/1725. W tym celu beneficjenci są zobowiązani do przesyłania wszelkich pytań dotyczących przetwarzania swoich danych osobowych do administratora danych określonego w art. I.6.

Beneficjenci mogą w każdej chwili odwołać się do Europejskiego Inspektora Ochrony Danych.

II.7.2 Przetwarzanie danych osobowych przez beneficjentów

Beneficjenci mają obowiązek przetwarzania danych osobowych w ramach Umowy zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa unijnego i krajowego w zakresie ochrony danych (w tym wymogami dotyczącymi pozwoleń lub zawiadomień).

Beneficjenci mogą udzielić swojemu personelowi dostępu wyłącznie do danych, które są bezwzględnie konieczne do realizacji Umowy, zarządzania nią i jej monitorowania. Beneficjent ma obowiązek zapewnić, aby pracownicy upoważnieni do przetwarzania danych osobowych zobowiązali się do zachowania poufności lub podlegali odpowiedniemu ustawowemu obowiązkowi zachowania poufności.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1725 z dnia 23 października 2018 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii i swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia rozporządzenia (WE) nr 45/2001 i decyzji nr 1247/2002/WE.

Beneficjenci są zobowiązani do przyjęcia odpowiednich – technicznych i organizacyjnych – środków bezpieczeństwa, uwzględniając ryzyko, jakie niesie ze sobą przetwarzanie oraz charakter, zakres, kontekst i cel przetwarzania określonych danych osobowych. Należy to uczynić w celu zagwarantowania w odpowiednich przypadkach:

- a) pseudonimizacji i szyfrowania danych osobowych;
- b) zdolności do ciągłego zapewnienia poufności, integralności, dostępności i odporności systemów i usług przetwarzania;
- c) zdolności do szybkiego przywrócenia dostępności danych osobowych i dostępu do nich w razie incydentu fizycznego lub technicznego;
- d) regularnego testowania, mierzenia i oceniania skuteczności środków technicznych i organizacyjnych mających zapewnić bezpieczeństwo przetwarzania;
- e) środków ochrony danych osobowych przed przypadkowym lub niezgodnym z prawem zniszczeniem, utraceniem, zmodyfikowaniem, nieuprawnionym ujawnieniem lub nieuprawnionym dostępem do danych osobowych przesyłanych, przechowywanych lub w inny sposób przetwarzanych.

ARTYKUŁ II.8 – EKSPONOWANIE INFORMACJI O FINANSOWANIU ZE ŚRODKÓW UNIJNYCH

II.8.1 Informacje dotyczące finansowania ze środków unijnych oraz wykorzystanie emblematu Unii Europejskiej

O ile Komisja nie zażąda lub postanowi inaczej, wszelkie związane z *działaniem* komunikaty lub publikacje, wydawane przez beneficjentów wspólnie lub indywidualnie, w tym podczas konferencji, seminariów lub we wszelkich materiałach informacyjnych lub promocyjnych (takich jak broszury, ulotki, plakaty, prezentacje itp.):

- a) wskazują, że *działanie* zostało dofinansowane ze środków Unii oraz
- b) zawierają emblemat Unii Europejskiej.

W przypadku umieszczania emblematu w sąsiedztwie innego logo, emblemat Unii Europejskiej jest odpowiednio wyróżniony.

Obowiązek zamieszczania emblematu Unii Europejskiej nie oznacza przyznania beneficjentom wyłącznego prawa do jego wykorzystania. Beneficjenci nie mogą przywłaszczyć sobie emblematu Unii Europejskiej ani podobnego znaku towarowego lub logo przez ich zarejestrowanie ani w żaden inny sposób.

Do celów pierwszego, drugiego i trzeciego akapitu oraz na warunkach określonych w tych akapitach beneficjenci mogą wykorzystywać emblemat Unii Europejskiej bez uprzedniego zezwolenia Komisji.

II.8.2 Zastrzeżenia wyłączające odpowiedzialność Komisji

Wszelkie związane z *działaniem* komunikaty lub publikacje, wydawane przez beneficjentów, wspólnie lub indywidualnie, w dowolnej formie i za pomocą dowolnych środków wskazują, że

- a) wyrażają jedynie opinię ich autora oraz
- b) że Komisja nie ponosi odpowiedzialności za wykorzystanie w jakikolwiek sposób zawartych w nich informacji.

ARTYKUŁ II.9 – ISTNIEJĄCE WCZEŚNIEJ PRAWA I WŁASNOŚĆ ORAZ WYKORZYSTANIE REZULTATÓW (W TYM PRAW WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ I PRZEMYSŁOWEJ)

II.9.1 Prawo własności wyników przysługujące beneficjentom

Beneficjenci zachowują prawo własności rezultatów *działania*, w tym prawa własności przemysłowej i intelektualnej, oraz sprawozdań i innych dokumentów z nim związanych, o ile w Umowie nie postanowiono inaczej.

II.9.2 Istniejące wcześniej prawa

Jeżeli Komisja wyśle beneficjentom pisemny wniosek, w którym określi, które rezultaty zamierza wykorzystać, beneficjenci:

- a) sporządzają wykaz wszystkich *istniejących wcześniej praw*, które są objęte tymi rezultatami; oraz
- b) dostarczają ten wykaz Komisji najpóźniej wraz z wnioskiem o płatność salda.

Beneficjenci mają obowiązek zadbać o to, aby przy realizacji Umowy oni sami oraz podmioty z nim stowarzyszone posiadali wszelkie prawa do wykonywania *istniejących wcześniej praw*.

II.9.3 Prawo do korzystania z rezultatów oraz istniejących wcześniej praw przez Unię

Beneficjenci przyznają Unii następujące prawa do korzystania z wyników *działania*:

- a) wykorzystanie na własny użytek, a w szczególności, udostępnienia osobom pracującym dla Komisji, innych instytucji, agencji i organów unijnych oraz instytucji w państwach członkowskich, jak również kopiowania i powielania w całości lub części i w nieograniczonej liczbie egzemplarzy;
- b) zwielokrotnianie: prawo do zezwolenia bezpośrednio lub pośrednio, na czasowe lub stałe zwielokrotnianie rezultatów za pomocą dowolnych środków (mechanicznych, cyfrowych lub innych) i w dowolnej formie, w całości lub części;

- c) publiczne udostępnianie: prawo do zezwolenia na eksponowanie lub publiczne udostępnianie rezultatów, drogą przewodową lub bezprzewodową, w tym podawanie ich do publicznej wiadomości w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym; prawo to obejmuje również udostępnianie i nadawanie drogą kablową lub satelitarną;
- d) rozpowszechnianie: prawo do zezwolenia na wszelkiego rodzaju publiczne rozpowszechnianie rezultatów lub kopii rezultatów;
- e) dostosowanie: prawo do modyfikowania rezultatów;
- f) tłumaczenia;
- g) prawo do przechowywania i archiwizowania rezultatów zgodnie z zasadami zarządzania dokumentami obowiązującymi w Komisji, łącznie z digitalizacją lub przekształceniem formatu do celów zachowania lub nowego wykorzystania;
- h) w przypadku, gdy rezultaty są dokumentami, prawo upoważniania do ponownego wykorzystywania tych dokumentów zgodnie z decyzją Komisji 2011/833/UE z dnia 12 grudnia 2011 r. w sprawie ponownego wykorzystywania dokumentów Komisji, jeżeli decyzja ta ma zastosowanie i jeżeli dokumenty wchodzą w jej zakres stosowania i nie są wyłączone na mocy jakichkolwiek jej przepisów. Do celów niniejszego postanowienia terminy „ponowne wykorzystywanie” i „dokument” mają znaczenie nadane im w decyzji 2011/833/UE.

Powyższe prawa do korzystania można bardziej precyzyjnie określić w Warunkach szczegółowych.

Dodatkowe prawa do korzystania przez Unię można określić w Warunkach szczegółowych.

Beneficjenci zapewniają Unii prawo do wykonywania wszelkich *istniejących wcześniej praw*, które uwzględniono w rezultatach *działania*. Te *istniejące wcześniej prawa* należy wykorzystywać do tych samych celów i na tych samych warunkach, które są stosowane w odniesieniu do praw do korzystania z rezultatów *działania*, o ile nie określono inaczej w Warunkach szczegółowych.

W przypadku ujawniania rezultatów działania Unia umieszcza informację na temat właściciela praw autorskich. Informacja ta ma następującą formę: „© — rok — nazwa właściciela praw autorskich. Wszelkie prawa zastrzeżone. Licencja udzielona warunkowo Unii Europejskiej.”.

Jeżeli beneficjenci przyznają Komisji prawa do korzystania, nie ma to wpływu na ich zobowiązania do zachowania poufności na mocy art. II.6 lub zobowiązania beneficjentów na mocy art. II.2.

ARTYKUŁ II.10 – UDZIELANIE ZAMÓWIEŃ NIEZBĘDNYCH DO REALIZACJI DZIAŁANIA

II.10.1 W przypadku gdy realizacja działania wymaga od beneficjentów udzielenia zamówienia na towary, roboty budowlane lub usługi, mogą oni udzielić zamówienia zgodnie ze swoimi zwyczajowymi praktykami nabywczymi, pod warunkiem że zamówienia udziela się oferentowi składającemu ofertę najkorzystniejszą ekonomicznie lub – w stosownych przypadkach – oferentowi proponującemu najniższą cenę. Muszą przy tym unikać wszelkich konfliktów interesów.

Beneficjenci muszą zapewnić Komisji, Europejskiemu Trybunałowi Obrachunkowemu oraz Europejskiemu Urzędowi ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF) możliwość korzystania z praw przysługujących im na mocy art. II.27 także wobec wykonawców beneficjentów.

II.10.2 Beneficjenci, którzy są „instytucjami zamawiającymi” w rozumieniu dyrektywy 2014/24/UE² lub „podmiotami zamawiającymi” w rozumieniu dyrektywy 2014/25/UE³, muszą przestrzegać obowiązujących przepisów krajowych dotyczących zamówień publicznych.

Beneficjenci muszą zapewnić, aby warunki, którym podlegają z tytułu art. II.4, II.5, II.6 i II.9, miały również zastosowanie do wykonawców.

II.10.3 Wyłączna odpowiedzialność za realizację działania oraz przestrzeganie postanowień Umowy spoczywa na beneficjentach.

II.10.4 W przypadku niewywiązania się przez beneficjentów z ich obowiązków wynikających z art. II.10.1 koszty związane z daną Umową uznaje się za niekwalifikowalne zgodnie z art. II.19.2 lit. c), d) i e).

W przypadku niewywiązania się przez beneficjentów z ich obowiązków wynikających z art. II.10.2 dotacja może zostać zmniejszona zgodnie z art. II.25.4.

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych, uchylająca dyrektywę 2004/18/WE.

³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/25/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych, uchylająca dyrektywę 2004/17/WE.

ARTYKUŁ II.11 – PODWYKONAWSTWO ZADAŃ BĘDĄCYCH CZĘŚCIĄ DZIAŁANIA

II.11.1 Beneficjenci mogą zlecić podwykonawstwo czynności będących częścią *działania*. Jeżeli zdecydują się na podwykonawstwo, mają obowiązek zapewnić, aby — oprócz warunków określonych w art. II.10 — spełnione zostały następujące warunki:

- a) podwykonawstwo nie może obejmować podstawowych zadań wchodzących w zakres *działania*;
- b) korzystanie z podwykonawstwa jest uzasadnione charakterem *działania* oraz tym, co jest konieczne do jego realizacji;
- c) szacunkowe koszty podwykonawstwa są łatwe do zidentyfikowania w szacunkowym budżecie określonym w załączniku II;
- d) jakiegokolwiek korzystanie z podwykonawstwa, o ile nie jest przewidziane w załączniku II, jest zgłaszane przez koordynatora i zatwierdzane przez Komisję. Komisja może udzielić zatwierdzenia:
 - (i) przed skorzystaniem z podwykonawstwa, jeżeli beneficjenci wniosą o zmianę, jak przewidziano w art. II.13; lub
 - (ii) po skorzystaniu z podwykonawstwa, jeżeli podwykonawstwo:
 - jest szczególnie uzasadnione w częściowym lub końcowym sprawozdaniu merytorycznym, o którym mowa w art. I.4.3 i I.4.4; oraz
 - nie pociąga za sobą zmian w Umowie, które podważyłyby zasadność decyzji o udzieleniu dotacji lub byłyby sprzeczne z zasadą równego traktowania wnioskodawców;
- e) beneficjenci gwarantują, że warunki, którym podlegają z tytułu art. II.8, stosowane są również wobec podwykonawców.

II.11.2 W przypadku niewywiązania się przez beneficjentów z ich obowiązków wynikających z art. II.11.1 lit. a), b), c) lub d) koszty związane z danym zamówieniem uznaje się za niekwalifikowalne zgodnie z art. II.19.2 lit. f).

W przypadku niewywiązania się przez beneficjentów z ich obowiązku wynikającego z art. II.11.1 lit. e) dotacja może zostać zmniejszona zgodnie z art. II.25.4.

ARTYKUŁ II.12 – WSPARCIE FINANSOWE NA RZECZ OSÓB TRZECICH

II.12.1 Jeżeli w trakcie realizacji *działania*, beneficjenci mają udzielić wsparcia finansowego osobom trzecim, są zobowiązani dokonać tego zgodnie z warunkami określonymi w załączniku II. Na podstawie tych warunków należy podać co najmniej następujące informacje:

- a) wysokość maksymalnej kwoty wsparcia finansowego. Kwota ta nie może przekraczać 60 000 EUR dla każdej osoby trzeciej, z wyjątkiem przypadków, gdy osiągnięcie celu *działania* określonego w załączniku I byłoby w przeciwnym razie niemożliwe lub nadmiernie trudne;
- b) kryteria ustalania dokładnej kwoty wsparcia finansowego;
- c) różne rodzaje działalności, na które można przyznać wsparcie finansowe, na podstawie wyczerpującego wykazu;
- d) osoby lub kategorie osób, które mogą otrzymać wsparcie finansowe;
- e) kryteria udzielania wsparcia finansowego.

II.12.2 W drodze odstępstwa od art. II.12.1, jeżeli wsparcie finansowe przyjmuje formę nagrody, beneficjenci są zobowiązani udzielić takiego wsparcia finansowego zgodnie z warunkami opisanymi w załączniku II. Na podstawie tych warunków należy podać co najmniej następujące informacje:

- a) kryteria kwalifikowalności i przyznania nagrody;
- b) kwotę nagrody,
- c) uregulowania dotyczące płatności.

II.12.3 Beneficjenci mają obowiązek dopilnować, aby warunki, którym podlegają z tytułu art. II.4, II.5, II.6, II.8, II.9 oraz II.27, miały również zastosowanie do osób trzecich otrzymujących wsparcie finansowe.

ARTYKUŁ II.13 – ZMIANY UMOWY

II.13.1 Wszelkich zmian umowy należy dokonywać na piśmie.

II.13.2 Celem lub skutkiem zmiany nie może być dokonywanie w Umowie zmian, które podważałyby decyzję o udzieleniu dotacji lub byłyby sprzeczne z zasadą równego traktowania wnioskodawców.

II.13.3 Wniosek o zmianę umowy jest:

- a) należycie uzasadniony,
- b) złożony wraz ze stosownymi dokumentami potwierdzającymi oraz
- c) przesłany drugiej stronie w odpowiednim terminie przed datą wejścia w życie zmiany, a w każdym razie jeden miesiąc przed upływem *okresu realizacji*.

Litera c) nie ma zastosowania w przypadkach należycie uzasadnionych przez stronę, która złożyła wniosek o zmianę, jeżeli druga strona wyrazi na to zgodę.

II.13.4 Wniosek beneficjenta o zmianę Umowy składa w jego imieniu koordynator. Jeżeli wniosek o zmianę koordynatora jest składany bez porozumienia z nim, muszą go złożyć wszyscy pozostali beneficjenci i muszą dołączyć do niego opinię koordynatora lub dowód na to, że o taką opinię zwrócono się na piśmie.

II.13.5 Zmiany wchodzi w życie w dniu podpisania ich przez ostatnią ze stron lub w dniu zatwierdzenia wniosku o zmianę.

Zmiany zaczynają obowiązywać w dniu ustalonym przez strony lub, jeżeli brak jest ustalonej daty, w dniu wejścia w życie zmiany.

ARTYKUŁ II.14 – PRZENIESIENIE ROSZCZEŃ O PŁATNOŚĆ NA OSOBY TRZECIE

II.14.1 Beneficjentom nie przysługuje prawo do przeniesienia ich roszczeń o płatność ze środków Komisji na osoby trzecie, chyba że Komisja wyrazi na to zgodę w odpowiedzi na pisemny wniosek z uzasadnieniem złożony przez koordynatora w imieniu beneficjentów.

Jeżeli Komisja nie zgadza się na takie przeniesienie lub jeżeli nie spełniono warunków przeniesienia, wówczas przeniesienie nie wywiera na nią wpływu.

II.14.2 Przeniesienie roszczeń o płatność w żadnym przypadku nie zwalnia beneficjentów z ciężących na nich obowiązków wobec Komisji.

ARTYKUŁ II.15 – SIŁA WYŻSZA

II.15.1 Strona umowy, która ma do czynienia z działaniem *siły wyższej*, niezwłocznie przesyła drugiej stronie *formalne powiadomienie*, podając charakter zaistniałej sytuacji lub wydarzenia, ich spodziewany czas trwania oraz możliwe do przewidzenia skutki.

II.15.2 Strony podejmują niezbędne środki w celu ograniczenia szkód spowodowanych działaniem siły wyższej. Dokładają wszelkich możliwych starań w celu jak najszybszego wznowienia realizacji *działania*.

II.15.3 Stronie umowy, która ma do czynienia z działaniem siły wyższej, nie można zarzucić niedopełnienia zobowiązań umownych, jeśli ich wypełnienie uniemożliwiła siła wyższa.

ARTYKUŁ II.16 – ZAWIESZENIE REALIZACJI DZIAŁANIA

II.16.1 Zawieszenie realizacji działania przez beneficjentów

Koordynator może zawiesić w imieniu beneficjentów realizację *działania* lub jego części, jeżeli wyjątkowe okoliczności, a w szczególności działanie *siły wyższej*, uniemożliwiają realizację *działania* lub nadmiernie ją utrudniają.

Koordynator ma obowiązek niezwłocznie powiadomić Komisję, wskazując:

- a) powody zawieszenia, w tym informacje dotyczące daty lub okresu, w którym wystąpiły nadzwyczajne okoliczności; oraz
- b) przewidywaną datę wznowienia realizacji działania.

Kiedy okoliczności pozwolą na wznowienie realizacji *działania*, koordynator informuje on o tym Komisję i przedstawia wniosek o zmianę umowy, jak przewidziano w art. II.16.3. Obowiązek ten nie ma zastosowania, jeżeli Umowa lub udział beneficjenta zostały wypowiedziane zgodnie z art. II.17.1, art. II.17.2 lub art. II.17.3.1 lit. c) lub d).

II.16.2 Zawieszenie realizacji działania przez Komisję

II.16.2.1 Podstawy zawieszenia

Komisja może zawiesić realizację działania lub jego części:

- a) jeżeli ma dowody, że beneficjent dopuścił się poważnych *nieprawidłowości, nadużyć finansowych* lub *naruszenia obowiązków* w procedurze wyboru lub realizacji umowy;
- b) jeżeli ma dowody, że beneficjent dopuścił się systemowych lub powtarzających się *nieprawidłowości, nadużyć finansowych* lub poważnych *naruszeń obowiązków* w związku z innymi dotacjami finansowanymi przez Unię lub Europejską Wspólnotę Energii Atomowej („Euratom”), które zostały udzielone temu beneficjentowi na podobnych warunkach, i te *nieprawidłowości, nadużycia finansowe* lub *naruszenia obowiązków* mają istotny wpływ na przedmiotową dotację; lub
- c) jeśli podejrzewa, że beneficjent dopuścił się *nieprawidłowości, nadużyć finansowych* lub *naruszeń obowiązków* w procedurze wyboru lub podczas realizacji umowy i potrzebuje sprawdzić, czy taka sytuacja rzeczywiście miała miejsce.

II.16.2.2 Procedura zawieszenia

Etap 1 Przed zawieszeniem realizacji *działania* Komisja musi przekazać koordynatorowi *formalne powiadomienie*, w którym:

- a) informuje go o:
 - (i) o zamiarze zawieszenia realizacji *działania*,
 - (ii) powodach zawieszenia,
 - (iii) warunkach koniecznych do wznowienia realizacji w przypadkach, o których mowa w art. II.16.2.1 lit. a) i b) oraz
- b) wzywa beneficjenta do przedstawienia uwag w ciągu 30 dni kalendarzowych od otrzymania *formalnego powiadomienia*.

Etap 2 Jeżeli Komisja nie otrzyma żadnych uwag lub pomimo otrzymanych uwag podejmie decyzję o kontynuowaniu procedury, przesyła koordynatorowi *formalne powiadomienie*, w którym informuje o:

- a) zawieszeniu realizacji *działania*,
- b) powodach zawieszenia oraz
- c) ostatecznych warunkach wznowienia realizacji w przypadkach, o których mowa w art. II.16.2.1 lit. a) i b), lub
- d) orientacyjnej dacie zakończenia koniecznej weryfikacji w przypadku, o którym mowa w art. II.16.2.1 lit. c).

Koordynator ma obowiązek niezwłocznie powiadomić pozostałych beneficjentów o zawieszeniu. Zawieszenie staje się skuteczne pięć dni kalendarzowych po otrzymaniu *formalnego powiadomienia* przez koordynatora lub w późniejszym terminie określonym w *formalnym powiadomieniu*.

W innym przypadku Komisja przesyła koordynatorowi *formalne powiadomienie*, w którym informuje go, że nie będzie kontynuować procedury zawieszenia.

II.16.2.3 Wznowienie realizacji działania

W celu wznowienia realizacji beneficjenci muszą jak najszybciej spełnić postawione im warunki i informować Komisję o postępach w tym zakresie.

Jeżeli spełniono warunki wznowienia realizacji i dokonano niezbędnych weryfikacji, Komisja przesyła koordynatorowi *formalne powiadomienie*, w którym:

- a) informuje go, że spełniono warunki zniesienia zawieszenia, oraz
- b) zobowiąże go do przedstawienia wniosku o zmianę Umowy, jak przewidziano w art. II.16.3. Obowiązek ten nie ma zastosowania, jeżeli Umowa lub udział beneficjenta zostały wypowiedziane zgodnie z art. II.17.1, art. II.17.2 lub art. II.17.3.1 lit. c), g) lub h).

II.16.3 Skutki zawieszenia

Jeżeli możliwe jest wznowienie realizacji *działania*, a Umowa nie została rozwiązana, należy dokonać zmiany umowy zgodnie z art. II.13, aby:

- a) ustalić termin wznowienia realizacji *działania*,
- b) przedłużyć okres trwania *działania* oraz
- c) dokonać wszelkich innych niezbędnych zmian, aby dostosować *działanie* do nowej sytuacji.

Zawieszenie zostaje zniesione ze skutkiem od daty wznowienia realizacji *działania* określonej w zmianie umowy. Data ta może być wcześniejsza niż data wejścia w życie zmiany.

Koszty poniesione podczas okresu zawieszenia w związku z realizacją zawieszonych *działań* lub jego zawieszonych części nie podlegają zwrotowi ani nie są objęte dotacją.

Zawieszenie realizacji *działania* nie wpływa na prawo Komisji do wypowiedzenia Umowy lub udziału beneficjenta zgodnie z art. II.17.3, zmniejszenia dotacji lub odzyskania nienależnie wypłaconych środków zgodnie z art. II.25.4 oraz art. II.26.

Żadna ze stron nie może żądać odszkodowania z powodu zawieszenia umowy przez drugą stronę.

ARTYKUŁ II.17 – WYPOWIEDZENIE UMOWY

II.17.1 Wypowiedzenie Umowy przez koordynatora

Beneficjenci mogą wypowiedzieć Umowę.

Koordynator musi przekazać Komisji formalne powiadomienie o wypowiedzeniu Umowy, w którym wskaże:

- a) powody wypowiedzenia; oraz
- b) dzień, w którym wypowiedzenie staje się skuteczne. Dzień ten musi wypadać po przekazaniu *formalnego powiadomienia*.

Jeżeli koordynator nie wskaże powodów wypowiedzenia Umowy lub jeżeli Komisja uzna, że podane powody nie uzasadniają wypowiedzenia, uznaje się, że Umowę wypowiedziano w sposób niewłaściwy.

Wypowiedzenie staje się skuteczne w dniu określonym w formalnym powiadomieniu.

II.17.2 Wypowiedzenie udziału jednego beneficjenta lub większej ich liczby przez koordynatora

Koordynator może wypowiedzieć udział jednego beneficjenta lub większej ich liczby na wniosek zainteresowanego beneficjenta lub w imieniu pozostałych beneficjentów.

Koordynator musi przekazać Komisji formalne powiadomienie o wypowiedzeniu udziału oraz powiadomić o tym zainteresowanego beneficjenta.

Jeżeli udział koordynatora zostanie wypowiedziany bez jego zgody, formalne powiadomienie musi przekazać inny beneficjent (działający w imieniu pozostałych beneficjentów).

Formalne powiadomienie musi zawierać:

- a) powody wypowiedzenia;
- b) opinię beneficjenta, którego dotyczy wypowiedzenie (lub dowód, że o taką opinię zwrócono się na piśmie);
- c) dzień, w którym wypowiedzenie staje się skuteczne. Dzień ten musi wypadać po przekazaniu *formalnego powiadomienia*; oraz
- d) wniosek o zmianę Umowy, zgodnie z art. II.17.4.2 lit. a).

Jeżeli ani koordynator ani beneficjent nie wskaże powodów wypowiedzenia lub jeżeli Komisja uzna, że podane powody nie uzasadniają wypowiedzenia, zostanie uznane, że udział wypowiedziano w sposób niewłaściwy.

Wypowiedzenie staje się skuteczne w dniu określonym w *formalnym powiadomieniu*.

II.17.3 Wypowiedzenie Umowy lub udziału beneficjenta lub większej liczby beneficjentów przez Komisję

II.17.3.1 Podstawy wypowiedzenia

Komisja może wypowiedzieć Umowę lub udział dowolnego beneficjenta lub kilku beneficjentów, jeżeli:

- a) zmiana sytuacji prawnej, finansowej, technicznej lub organizacyjnej beneficjenta lub jego praw własności może wywrzeć znaczący wpływ na realizację umowy lub podważy decyzję o udzieleniu dotacji lub zmiana dotycząca sytuacji wykluczenia wymienionych w art. 136 rozporządzenia (UE) 2018/1046 podważy decyzję o udzieleniu dotacji;
- b) w wyniku wypowiedzenia udziału jednego beneficjenta lub większej ich liczby niezbędne modyfikacje Umowy podważyłyby decyzję o przyznaniu dotacji lub doprowadziłyby do nierównego traktowania wnioskodawców;
- c) beneficjenci, dowolna osoba powiązana lub dowolna osoba fizyczna, która jest niezbędna do przyznania dotacji lub podczas realizacji Umowy dopuściły się poważnego naruszenia obowiązków, w tym nieprawidłowości w realizacji działania opisanego w załączniku I;
- d) realizacja *działania* nie jest możliwa lub została zawieszona ze względu na działanie *sily wyższej* lub inne nadzwyczajne okoliczności i albo
 - (i) wznowienie realizacji działania jest niemożliwe; albo
 - (ii) zmiany wymagane w Umowie podważyłyby zasadność decyzji o udzieleniu dotacji lub byłyby sprzeczne z zasadą równego traktowania wnioskodawców;
- e) beneficjent lub osoba fizyczna lub prawna, która ponosi nieograniczoną odpowiedzialność za długi beneficjenta:

- (i) ogłosili upadłość, prowadzone jest wobec nich postępowanie upadłościowe lub likwidacyjne, ich aktywami zarządza likwidator lub sąd, zawarli oni układ z wierzycielami, ich działalność gospodarcza jest zawieszona lub znajdują się w jakiegokolwiek analogicznej sytuacji wynikającej z podobnej procedury przewidzianej w prawie unijnym lub krajowym;
 - (ii) naruszyli swoje obowiązki związane z zapłatą podatków lub składek na ubezpieczenie społeczne zgodnie z obowiązującym prawem;
- f) beneficjent, dowolna *osoba powiązana* lub dowolna osoba fizyczna, którzy są niezbędni do udzielenia dotacji lub realizacji umowy, dopuścili się:
 - (i) *poważnego wykroczenia zawodowego* udowodnionego dowolnymi środkami;
 - (ii) *nadużycia finansowego*;
 - (iii) korupcji;
 - (iv) zachowania związanego z organizacjami przestępczymi;
 - (v) prania pieniędzy;
 - (vi) przestępstw związanych z terroryzmem (w tym finansowania terroryzmu);
 - (vii) wykorzystywania pracy dzieci lub innych przestępstw związanych z handlem ludźmi;
- g) Komisja dysponuje dowodami wskazującymi, że beneficjent, dowolna *osoba powiązana* lub dowolna osoba fizyczna, którzy są niezbędni do przyznania dotacji lub realizacji umowy, dopuścili się *nieprawidłowości, nadużyć finansowych* lub *naruszenia obowiązków* w procedurze wyboru lub podczas realizacji umowy, w tym jeżeli ten beneficjent, ta *osoba powiązana* lub ta osoba fizyczna przekazali fałszywe informacje lub nie przekazali wymaganych informacji;
- h) Komisja posiada dowody, że beneficjent dopuścił się systemowych lub powtarzających się *nieprawidłowości, nadużyć finansowych* lub poważnych *naruszeń obowiązków* z związku z dotacjami finansowanymi przez Unię lub Euratom, które zostały udzielone temu beneficjentowi na podobnych warunkach i te *nieprawidłowości, nadużycia finansowe* lub *naruszenia obowiązków* mają istotny wpływ na przedmiotową dotację;
- i) beneficjent, dowolna *osoba powiązana* lub dowolna osoba fizyczna, którzy są niezbędni do udzielenia dotacji lub realizacji umowy, utworzyli podmiot w innej jurysdykcji z zamiarem ominięcia obowiązków podatkowych, socjalnych lub wszelkich innych obowiązków prawnych obowiązujących w jurysdykcji ich siedziby statutowej, zarządu lub głównego przedsiębiorstwa;
- j) beneficjent lub dowolna osoba powiązana, którzy są niezbędni do przyznania zamówienia lub realizacji Umowy, zostali utworzeni z zamiarem, o którym mowa w lit. i), lub
- k) Komisja za pośrednictwem koordynatora przekazała beneficjentowi *formalne powiadomienie*, w którym zwróciła się do niego o zakończenie uczestnictwa jego podmiotu powiązanego, ponieważ podmiot ten znalazł się w sytuacji przewidzianej

w lit. e)-j), a beneficjent nie wniósł o zmianę Umowy przewidującą zakończenie uczestnictwa podmiotu stowarzyszonego i realokację powierzonych mu zadań

- l) jeżeli wszyscy inni beneficjenci zarzucają koordynatorowi, że nie realizuje on projektu w sposób określony w załączniku I lub że nie wypełnia innego istotnego zobowiązania spoczywającego na nim zgodnie z postanowieniami Umowy.

II.17.3.2 Procedura wypowiedzenia

Etap 1 Przed wypowiedzeniem Umowy lub udziału jednemu beneficjentowi lub większej ich liczbie, Komisja przesyła koordynatorowi *formalne powiadomienie*, w którym:

- a) informuje go o:
 - (i) zamiarze wypowiedzenia,
 - (ii) powodach wypowiedzenia, oraz
- b) wzywa beneficjenta, aby w ciągu 45 dni kalendarzowych od otrzymania *formalnego powiadomienia*:
 - (i) przedstawił uwagi w imieniu wszystkich beneficjentów; oraz
 - (ii) w przypadku określonym w art. II.17.3.1 lit. c), aby poinformował Komisję o środkach służących zapewnieniu zgodności ze zobowiązaniami wynikającymi z Umowy.

Etap 2 Jeżeli Komisja nie otrzyma żadnych uwag lub pomimo otrzymanych uwag podejmie decyzję o kontynuowaniu procedury, przesyła koordynatorowi *formalne powiadomienie*, w którym o wypowiedzeniu umowy oraz dniu, w którym staje się ono skuteczne. Koordynator ma obowiązek niezwłocznie powiadomić pozostałych beneficjentów o wypowiedzeniu.

W przeciwnym razie Komisja przesyła koordynatorowi *formalne powiadomienie*, w którym informuje go, że procedura wypowiedzenia nie będzie kontynuowana.

Wypowiedzenie staje się skuteczne:

- a) w przypadku wypowiedzenia określonego w art. II.17.3.1 lit. a), b), c) i e): w dniu określonym w *formalnym powiadomieniu* o wypowiedzeniu, o którym mowa w akapicie drugim (tj. Etap 2 powyżej);
- b) w przypadku wypowiedzenia określonego w art. II.17.3.1 lit. d), f) i g)-j): w dniu następującym po otrzymaniu przez koordynatora *formalnego powiadomienia* o wypowiedzeniu, o którym mowa w akapicie drugim (tj. Etap 2 powyżej).

II.17.4 Skutki wypowiedzenia

II.17.4.1 Skutki wypowiedzenia Umowy:

W ciągu 60 dni kalendarzowych od dnia, w którym wypowiedzenie staje się skuteczne, koordynator przedkłada wniosek o płatność salda, jak przewidziano w art. I.4.4.

Jeżeli Komisja nie otrzyma wniosku o płatność salda w powyższym terminie, zwrócone lub objęte dotacją zostaną jedynie koszty lub wkłady uwzględnione w zatwierdzonym sprawozdaniu merytorycznym oraz, w stosownych przypadkach, w zatwierdzonym sprawozdaniu finansowym.

Jeżeli Umowa została wypowiedziana przez Komisję, ponieważ koordynator nie wypełnił obowiązku przedłożenia wniosku o płatność, beneficjent nie może przedkładać jakichkolwiek wniosków o płatność po rozwiązaniu umowy. W takim przypadku zastosowanie ma akapit drugi.

Komisja oblicza ostateczną kwotę dotacji, o której mowa w art. II.25, oraz saldo, o którym mowa w art. I.4.5, na podstawie przedłożonych raportów. Należy uwzględnić jedynie działania podjęte przed dniem, w którym wypowiedzenie staje się skuteczne, lub przed datą zakończenia *okresu realizacji* określonego w art. I.2.2, w zależności od tego, która z tych dat jest wcześniejsza. W przypadku gdy dotacja przyjmuje formę zwrotu kosztów faktycznie poniesionych przewidzianych w art. I.3.2 lit. a) ppkt (i), jedynie koszty poniesione, zanim wypowiedzenie stanie się skuteczne, podlegają zwrotowi lub są objęte dotacją. Koszty dotyczące zamówień, których wykonanie przypada po rozwiązaniu umowy, nie są uwzględniane, nie podlegają zwrotowi ani nie są objęte dotacją.

Komisja może zmniejszyć dotację zgodnie z art. II.25.4 w przypadku u:

- a) nieprawidłowego wypowiedzenia Umowy przez koordynatora w rozumieniu art. II.17.1; lub
- b) wypowiedzenia Umowy przez Komisję na jakiegokolwiek podstawie określonej w art. II.17.3.1 lit. c), f), i g)-j).

Żadna ze stron nie może dochodzić odszkodowania z powodu wypowiedzenia Umowy przez drugą stronę.

Po rozwiązaniu Umowy zobowiązania beneficjentów nadal mają zastosowanie, w szczególności te określone w art. I.4, II.6, II.8, II.9, II.14, II.27, obowiązują również wszelkie dodatkowe postanowienia dotyczące korzystania z wyników, jak określono w Warunkach Szczegółowych.

II.17.4.2 Skutki wypowiedzenia udziału jednego beneficjenta lub większej ich liczby:

a) koordynator ma obowiązek złożyć wniosek o zmianę Umowy obejmujący:

- (i) wniosek dotyczący ponownego przydzielenia zadań beneficjenta lub beneficjentów, których dotyczy wypowiedzenie; oraz

- (ii) w stosownych przypadkach dodanie co najmniej jednego nowego beneficjenta lub większej liczby nowych beneficjentów w celu zastąpienia danego beneficjenta lub danych beneficjentów w zakresie wszystkich ich praw i obowiązków wynikających z Umowy.

Jeżeli Komisja wypowiada udział beneficjenta, koordynator ma obowiązek złożyć wniosek o zmianę Umowy w terminie 60 dni kalendarzowych od momentu, w którym wypowiedzenie stanie się skuteczne.

Jeżeli koordynator wypowiada udział beneficjenta, formalne powiadomienie o wypowiedzeniu, o którym mowa w art. II.17.2, musi zawierać wniosek o zmianę Umowy.

Jeżeli wypowiedzenie udziału stanie się skuteczne po zakończeniu okresu realizacji, złożenie wniosku o zmianę Umowy nie jest konieczne, chyba że zainteresowanym beneficjentem jest koordynator. W takim przypadku we wniosku o zmianę Umowy należy zaproponować nowego koordynatora.

Jeżeli Komisja odrzuci wniosek o zmianę, Umowę można wypowiedzieć zgodnie z art. II.17.3.1 ust. b). Wniosek o zmianę Umowy może zostać odrzucony, jeżeli podważa decyzję o przyznaniu dotacji lub jest sprzeczny z zasadą równego traktowania wnioskodawców.

b) Beneficjent, którego dotyczy wypowiedzenie, ma obowiązek przekazać koordynatorowi:

- (i) raport merytoryczny; oraz
- (ii) w stosownych przypadkach sprawozdanie finansowe obejmujące okres od końca ostatniego okresu sprawozdawczego do dnia, w którym wypowiedzenie stanie się skuteczne.

Koordynator ma obowiązek zawrzeć te informacje we wniosku o płatność za następny okres sprawozdawczy.

Należy uwzględnić jedynie działania podjęte przed dniem, w którym wypowiedzenie staje się skuteczne. W przypadku gdy dotacja przyjmuje formę zwrotu kosztów faktycznie poniesionych przewidzianych w art. I.3.2 lit. a) ppkt (i), jedynie koszty poniesione przez danego beneficjenta, zanim wypowiedzenie stanie się skuteczne, podlegają zwrotowi lub są objęte dotacją. Koszty związane z zamówieniami, które miały zostać zrealizowane dopiero po wypowiedzeniu, nie podlegają zwrotowi ani nie są objęte dotacją.

Zgodnie z art. II.25.4 Komisja może zmniejszyć dotację w przypadku:

- a) nieprawidłowego wypowiedzenia udziału beneficjenta przez koordynatora w rozumieniu art. II.17.2 lub
- b) wypowiedzenia udziału beneficjenta przez Komisję na jakiegokolwiek podstawie określonej w art. II.17.3.1 lit. c), f), g), h) lub i).

Żadna ze stron nie może dochodzić odszkodowania z powodu wypowiedzenia udziału beneficjenta przez drugą stronę.

Po rozwiązaniu Umowy zobowiązania beneficjenta, którego to dotyczy, nadal mają zastosowanie, w szczególności te określone w art. I.4, II.6, II.8, II.9, II.14, II.27, obowiązują również wszelkie dodatkowe postanowienia dotyczące korzystania z wyników, jak określono w Warunkach Szczegółowych.

ARTYKUŁ II.18 – PRAWO WŁAŚCIWE, ROZSTRZYGANIE SPORÓW ORAZ DECYZJE STANOWIĄCE TYTUŁ EGZEKUCYJNY

II.18.1 Umowa podlega stosownym przepisom unijnym uzupełnionym, w razie konieczności, o przepisy prawa belgijskiego.

II.18.2 Zgodnie z art. 272 TFUE, Sąd lub, w razie złożenia odwołania, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej posiada wyłączne kompetencje do rozpatrywania wszelkich sporów między Unią a którymkolwiek z beneficjentów w sprawie wykładni, zastosowania lub ważności niniejszej Umowy, jeśli takiego sporu nie można rozstrzygnąć polubownie.

II.18.3 Zgodnie z art. 299 TFUE, do celów odzyskania środków w rozumieniu art. II.26 Komisja może przyjąć decyzję w sprawie nałożenia zobowiązań pieniężnych na poszczególne osoby, a nie na państwa, która to decyzja stanowić będzie tytuł egzekucyjny.

Do Sądu Unii Europejskiej można wnieść skargę przeciwko takiej decyzji zgodnie z art. 263 TFUE.

CZĘŚĆ B – POSTANOWIENIA FINANSOWE

ARTYKUŁ II.19 – KOSZTY KWALIFIKOWALNE

II.19.1 Warunki kwalifikowalności kosztów

Koszty kwalifikowalne działania to faktycznie poniesione przez beneficjenta koszty, które spełniają poniższe kryteria:

- a) zostały poniesione w okresie realizacji, z wyjątkiem kosztów dotyczących wniosku o płatność salda i powiązanych dokumentów potwierdzających, o których mowa w art. I.4.4;
- b) są one wskazane w szacunkowym budżecie. Szacunkowy budżet przedstawiono w załączniku II;
- c) powstają one w związku z *działaniem*, jak opisano w załączniku II, i są niezbędne do realizacji działania;
- d) możliwa jest ich identyfikacja i weryfikacja, w szczególności są one ujmowane w rejestrach księgowych beneficjenta i ustalane zgodnie ze standardami rachunkowości obowiązującymi w kraju, w którym beneficjent ma siedzibę oraz zgodnie z jego zwykłą praktyką księgowania kosztów;
- e) spełniają wymogi stosownego prawodawstwa podatkowego i socjalnego; oraz
- f) są racjonalne, uzasadnione i zgodne z zasadą należytego zarządzania finansami, w szczególności jeśli chodzi o oszczędność i wydajność.

II.19.2 Kwalifikowalne koszty bezpośrednie

Aby *koszty bezpośrednie działania* kwalifikowały się do objęcia dotacją, muszą spełniać warunki kwalifikowalności określone w art. II.19.1.

W szczególności za kwalifikowalne *koszty bezpośrednie* uważa się wymienione poniżej kategorie kosztów, pod warunkiem że spełniają one kryteria kwalifikowalności wskazane w art. II.19.1, jak również następujące warunki:

- a) koszty personelu pracującego na podstawie umowy o pracę z beneficjentem lub na podstawie równoważnego aktu zatrudnienia oraz przypisanego do *działania*, pod warunkiem że koszty te są zgodne z normalną polityką płacową beneficjenta.

Te koszty obejmują faktyczne płace powiększone o składki na ubezpieczenie społeczne i inne koszty ustawowe wchodzące w skład wynagrodzeń. Koszty te mogą także obejmować dodatkowe wynagrodzenie, w tym płatności na podstawie umów uzupełniających, niezależnie od charakteru tych umów, pod warunkiem że jest ono wypłacane w spójny sposób za każdym razem, kiedy wymagane są prace lub wiedza fachowa tego samego rodzaju, niezależnie od źródła wykorzystanych funduszy.

Koszty zatrudnienia osób fizycznych pracujących na podstawie umowy z beneficjentem innej niż umowa o pracę lub które zostały oddelegowane do

beneficjenta przez osobę trzecią, mogą być włączone do takich kosztów personelu, o ile spełnione są następujące warunki:

- a) osoba pracuje na warunkach podobnych do warunków pracy zatrudnionego pracownika (w szczególności w odniesieniu do sposobu zorganizowania pracy, wykonywanych zadań oraz miejsca wykonywania zadań);
 - b) rezultaty prac stanowią własność beneficjenta (chyba że wyjątkowo ustalono inaczej); oraz
- (iii) koszty nie różnią się znacząco od kosztów personelu wykonującego podobne zadania w ramach umowy o pracę z beneficjentem;
- b) koszty podróży i związane z nią diety na utrzymanie, pod warunkiem że koszty te są zgodne ze zwyczajową praktyką beneficjenta dotyczącą wydatków na podróże;
 - c) koszty amortyzacji wyposażenia lub innych aktywów (nowych lub używanych) ujęte w sprawozdaniach finansowych beneficjenta, pod warunkiem że aktywa te:
 - (i) zostały odpisane zgodnie z międzynarodowymi standardami rachunkowości i zwykłą praktyką księgową stosowaną przez beneficjenta; oraz
 - (ii) zostały nabyte zgodnie z art. II.10.1, jeżeli nabycie to miało miejsce w trakcie *okresu realizacji*;
- koszty dzierżawy lub leasingu sprzętu lub innego mienia także są kwalifikowalne, pod warunkiem że koszty te nie przekraczają kosztów amortyzacji podobnego sprzętu lub aktywów i są wyłączone z jakichkolwiek opłat za finansowanie;
- Jedynie ta część amortyzacji wyposażenia lub najmu wyposażenia, która odpowiada *okresowi realizacji* oraz rzeczywistemu stopniowi jego wykorzystania do celów *działania*, może być uwzględniona przy określaniu kosztów kwalifikowalnych. W drodze wyjątku na mocy Warunków szczegółowych kwalifikowalny może być pełny koszt nabycia wyposażenia, jeżeli jest to uzasadnione charakterem *działania* i w kontekście wykorzystania wyposażenia lub innych aktywów;
- d) koszty materiałów nietrwałych i zaopatrzenia, o ile:
 - (i) zostały one nabyte zgodnie z art. II.10.1; oraz
 - (ii) są bezpośrednio przypisane do *działania*;
 - e) koszty wynikające bezpośrednio z wymogów nałożonych Umową (rozpowszechnianie informacji, ocena szczegółowa *działania*, audyt, tłumaczenie, powielanie itp.), w tym koszty wymaganych gwarancji finansowych, pod warunkiem że odpowiednie usługi zostały nabyte zgodnie z art. II.10.1;
 - f) koszty związane ze *zleceniami podwykonawstwa* w rozumieniu art. II.11, o ile spełnione są warunki określone w art. II.11.1 lit. a), b), c) oraz d);

- g) koszty wsparcia finansowego na rzecz osób trzecich w rozumieniu art. II.12, o ile spełnione są warunki określone w tym artykule;
- h) należności, podatki i opłaty uiszczane przez beneficjenta, w szczególności podatek od wartości dodanej (VAT), pod warunkiem że są one uwzględnione w kwalifikowalnych *kosztach bezpośrednich*, i o ile nie postanowiono inaczej w Umowie.

II.19.3 Kwalifikowalne koszty pośrednie

Aby *koszty pośrednie działania* kwalifikowały się do objęcia dotacją, muszą one stanowić rozsądny odsetek całkowitych kosztów ogólnych beneficjenta i muszą spełniać warunki kwalifikowalności określone w art. II.19.1.

Kwalifikowalne *koszty pośrednie* należy deklarować na podstawie stawki zryczałtowanej w wysokości 7% całkowitych kwalifikowalnych *kosztów bezpośrednich*, o ile nie postanowiono inaczej w art. I.3.2.

II.19.4 Koszty niekwalifikowalne

Oprócz wszelkich pozostałych kosztów, które nie spełniają warunków określonych w art. II.19.1, za niekwalifikowalne mogą zostać uznane następujące koszty:

- a) zwrot z kapitału i dywidendy wypłacane przez beneficjenta,
- b) zadłużenie i opłaty za obsługę zadłużenia,
- c) rezerwy na straty lub spłatę długów,
- d) należne odsetki,
- e) należności wątpliwe,
- f) straty wynikające z różnic kursowych,
- g) koszty przelewów z Komisji naliczane przez bank beneficjenta;
- h) koszty zadeklarowane przez beneficjenta w ramach innego działania, na które udzielono dotacji finansowanej z budżetu Unii. Takie dotacje obejmują dotacje udzielane przez państwa członkowskie i finansowane z budżetu Unii oraz dotacje udzielane przez organy inne niż Komisja do celów wykonania budżetu Unii. W szczególności beneficjenci, którzy otrzymują dotację na działalność z budżetu UE lub Euratomu, nie mogą zadeklarować kosztów pośrednich na okres(y) objęty(-e) dotacją na działalność, chyba że mogą wykazać, że dotacja na działalność nie pokrywa żadnych kosztów działania;
- i) wkłady niepieniężne od osób trzecich;
- j) nadmierne lub nieuzasadnione wydatki;
- k) podlegający odliczeniu podatek VAT.

ARTYKUŁ II.20 – MOŻLIWOŚĆ IDENTYFIKACJI I ZWERYFIKOWANIA ZADEKLAROWANYCH KWOT

II.20.1 Deklarowanie kosztów i wkładów

Każdy beneficjent deklaruje jako koszty kwalifikowalne lub jako wnioskowany wkład:

- a) w przypadku kosztów rzeczywistych: koszty, które rzeczywiście poniósł w związku z *działaniem*;
- b) w przypadku kosztów jednostkowych lub wkładów jednostkowych: kwotę uzyskaną przez pomnożenie kwoty jednostkowej określonej w art. I.3.2 lit. a) ppkt (ii) lub lit. b) przez rzeczywistą liczbę jednostek wykorzystanych lub wyprodukowanych;
- c) w przypadku kosztów płatności ryczałtowych oraz wkładów w postaci płatności ryczałtowej: całkowitą kwotę określoną w art. I.3.2 lit. a) ppkt (iii) lub lit. c), jeżeli należycie zrealizowano stosowne zadania lub część *działania*, zgodnie z załącznikiem II;
- d) w przypadku kosztów zryczałtowanych lub wkładów według stawki zryczałtowanej: kwotę uzyskaną przez zastosowanie stawki zryczałtowanej określonej w art. I.3.2 lit. a) ppkt (iv) lub lit. d);
- e) w przypadku finansowania niepowiązanego z kosztami: łączną kwotę określoną w art. I.3.2 lit. e), jeżeli opisane w załączniku II odnośne rezultaty lub warunki zostały odpowiednio osiągnięte lub spełnione;
- f) w przypadku kosztów jednostkowych zadeklarowanych na podstawie zwykłej praktyki księgowania kosztów beneficjenta: kwotę uzyskaną przez pomnożenie kwoty jednostkowej obliczonej zgodnie ze zwykłą praktyką księgowania kosztów beneficjenta przez rzeczywistą liczbę jednostek wykorzystanych lub wyprodukowanych;
- g) w przypadku kosztów płatności ryczałtowych zadeklarowanych na podstawie zwykłej praktyki księgowania kosztów beneficjenta: całkowitą kwotę obliczoną zgodnie ze zwykłą praktyką księgowania kosztów beneficjenta, jeżeli należycie zrealizowano stosowne zadania lub część *działania*,
- h) w przypadku kosztów zryczałtowanych zadeklarowanych na podstawie zwykłej praktyki księgowania kosztów beneficjenta: kwotę uzyskaną przez zastosowanie stawki zryczałtowanej obliczonej zgodnie ze zwykłą praktyką księgowania kosztów beneficjenta.

II.20.2 Księgi rachunkowe i inne dokumenty potwierdzające zadeklarowane koszty i wkłady

Każdy beneficjent przedstawia następujące dokumenty, jeżeli w kontekście kontroli lub audytów opisanych w art. II.27 zostanie do tego wezwany:

- a) w przypadku kosztów rzeczywistych: stosowne dokumenty potwierdzające zadeklarowane koszty, takie jak umowy, faktury i księgi rachunkowe.

Ponadto zwyczajowe procedury księgowości i kontroli wewnętrznej beneficjenta umożliwiają bezpośrednie uzgodnienie kwot zadeklarowanych z kwotami ujętymi

w jego sprawozdaniach księgowych oraz z kwotami wskazanymi w dokumentach potwierdzających;

- b) w przypadku kosztów jednostkowych lub wkładów jednostkowych: stosowne dokumenty potwierdzające liczbę zadeklarowanych jednostek.

W celu potwierdzenia kwoty zadeklarowanej na jednostkę beneficjent nie jest zobowiązany określać pokrytych rzeczywistych kosztów kwalifikowalnych ani przedstawiać dokumentów potwierdzających takich jak sprawozdania księgowe;

- c) w przypadku kosztów płatności ryczałtowych oraz wkładów w postaci płatności ryczałtowej: stosowne dokumenty potwierdzające, że *działanie* zostało prawidłowo zrealizowane.

Beneficjent nie jest zobowiązany wskazywać pokrytych rzeczywistych kosztów kwalifikowalnych ani przedstawiać dokumentów potwierdzających, np. sprawozdań księgowych, na potrzeby wykazania kwoty deklarowanej jako płatność ryczałtowa;

- d) w przypadku kosztów zryczałtowanych lub wkładów według stawki zryczałtowanej: stosowne dokumenty potwierdzające koszty kwalifikowalne lub wnioskowany wkład, do których zastosowanie ma stawka zryczałtowana.

W celu potwierdzenia zastosowanej stawki zryczałtowanej beneficjent nie jest zobowiązany określać pokrytych rzeczywistych kosztów kwalifikowalnych ani przedstawiać dokumentów potwierdzających takich jak sprawozdania księgowe.

- e) w przypadku finansowania niepowiązanego z kosztami: stosowne dokumenty potwierdzające, że *działanie* zostało prawidłowo zrealizowane;

Beneficjent nie jest zobowiązany wskazywać pokrytych rzeczywistych kosztów kwalifikowalnych ani przedstawiać dokumentów potwierdzających, np. sprawozdań księgowych, na potrzeby wykazania kwoty deklarowanej jako finansowanie niepowiązane z kosztami;

- f) w przypadku kosztów jednostkowych zadeklarowanych na podstawie zwykłej praktyki księgowania kosztów beneficjenta: stosowne dokumenty potwierdzające liczbę zadeklarowanych jednostek;

- g) w przypadku kosztów płatności ryczałtowych zadeklarowanych na podstawie zwykłej praktyki księgowania kosztów beneficjenta: stosowne dokumenty potwierdzające, że *działanie* zostało prawidłowo zrealizowane;

- h) w przypadku kosztów zryczałtowanych zadeklarowanych na podstawie zwykłej praktyki księgowania kosztów beneficjenta: stosowne dokumenty potwierdzające koszty kwalifikowalne, do których zastosowanie ma stawka zryczałtowana.

II.20.3 Warunki pozwalające ocenić zgodność praktyki księgowania kosztów

II.20.3.1 W przypadkach opisanych w art. II.20.2 lit. f), g) i h) beneficjent nie jest zobowiązany określać pokrytych rzeczywistych kosztów kwalifikowalnych, ale ma on obowiązek zagwarantować, że praktyka księgowania kosztów stosowana do celów zadeklarowania kosztów kwalifikowalnych spełnia następujące warunki:

- a) stosowana praktyka księgowania kosztów stanowi jego zwykłą praktykę księgowania kosztów i jest stosowana w spójny sposób, w oparciu o obiektywne kryteria niezależne od źródła finansowania;
- b) zadeklarowane koszty mogą być bezpośrednio uzgodnione z kwotami ujętymi w księgach ogólnych; oraz
- c) kategorie kosztów stosowane do celów określenia kosztów zadeklarowanych nie obejmują kosztów niekwalifikowalnych ani kosztów pokrytych przez inne formy dotacji jak określono w art. I.3.2.

II.20.3.2 Jeżeli jest to przewidziane w Warunkach szczegółowych, beneficjent może przedłożyć Komisji wniosek, w którym zwróci się o ocenę zgodności jego zwykłej praktyki księgowania kosztów. Jeżeli wymagają tego Warunki szczegółowe, wnioskowi towarzyszy poświadczenie zgodności praktyki księgowania kosztów („poświadczenie zgodności praktyki księgowania kosztów”).

Poświadczenie zgodności praktyki księgowania kosztów jest:

- a) opracowane przez upoważnionego audytora lub, jeżeli beneficjent jest organem publicznym, przez odpowiednio wykwalifikowanego i niezależnego urzędnika publicznego; oraz
- b) sporządzone zgodnie z załącznikiem VIII.

Poświadczenie potwierdza, że praktyka księgowania kosztów stosowana przez beneficjenta do celów zadeklarowania kwalifikowalnych kosztów jest zgodna z warunkami określonymi w art. II.20.3.1 oraz dodatkowymi warunkami, które mogą zostać ustalone w Warunkach szczegółowych.

II.20.3.3 Jeżeli Komisja potwierdziła, że zwykła praktyka księgowania kosztów beneficjenta jest zgodna z wymaganymi warunkami, kosztów zadeklarowanych przy zastosowaniu tej praktyki nie można zakwestionować *ex post*, pod warunkiem że:

- a) zwyczajowa praktyka jest zgodna z praktyką zatwierdzoną przez Komisję; oraz
- b) beneficjent nie zataił żadnych informacji w celu zatwierdzenia jego praktyki księgowania kosztów.

ARTYKUŁ II.21 – KWALIFIKOWALNOŚĆ KOSZTÓW PONOSZONYCH PRZEZ PODMIOTY POWIĄZANE Z BENEFICJENTAMI

Jeżeli Warunki szczegółowe zawierają zapis dotyczący podmiotów powiązanych z beneficjentami, koszty poniesione przez taki podmiot są kwalifikowalne, o ile:

- a) spełniają one takie same warunki określone w art. II.19 i II.20, które mają zastosowanie wobec beneficjenta; oraz
- b) beneficjent, z którym dany podmiot jest powiązany zapewni, że warunki mające zastosowanie do beneficjenta zgodnie z art. II.4, II.5, II.6, II.8, II.10, II.11 i II.27 mają również zastosowanie do tego podmiotu powiązanego.

ARTYKUŁ II.22 – PRZESUNIĘCIA BUDŻETOWE

Beneficjenci mogą dostosowywać szacunkowy budżet określony w załączniku II przez dokonywanie przesunięć między sobą i między różnymi kategoriami budżetowymi, jeżeli *działanie* jest realizowane zgodnie z załącznikiem II. Takie dostosowanie nie wymaga zmiany Umowy, o której mowa w art. II.13.

Beneficjenci nie mogą jednak dodawać kosztów związanych z *podwykonawstwem*, niewyszczególnionych w załączniku 1, chyba że takie dodatkowe *podwykonawstwo* zostało zatwierdzone przez Komisję zgodnie z art. II.11.1 lit. d).

W drodze odstępstwa od przepisów akapitu pierwszego, jeżeli beneficjenci zamierzają zmienić wartość wkładu, do którego każdy z nich jest uprawniony, zgodnie z art. II.26.3 akapit trzeci lit. c), koordynator musi zwrócić się o dokonanie zmiany Umowy zgodnie z art. II.13.

Trzy pierwsze akapity nie mają zastosowania do kwot, które, jak określono w art. I.3.2 lit. a) ppkt (iii) lub lit. c), przyjmują formę płatności ryczałtowych, lub które, jak określono w I.3.2 lit. e), przyjmują formę finansowania niepowiązanego z kosztami.

ARTYKUŁ II.23 – NIWYPEŁNIANIE OBOWIĄZKÓW W ZAKRESIE SPRAWOZDAWCZOŚCI

Komisja może wypowiedzieć umowę, jak przewidziano w art. II.17.3.1 lit. c) i może zmniejszyć dotację, jak przewidziano w art. II.25.4, jeżeli koordynator:

- a) nie przedłożył wniosku o płatność okresową lub płatność salda, wraz z dokumentami, o których mowa w art. I.4.3 lub I.4.4, w ciągu 60 dni kalendarzowych po zakończeniu odpowiedniego okresu sprawozdawczego; oraz
- b) nadal nie przedłożył takiego wniosku w terminie kolejnych 60 dni kalendarzowych od przesłania przez Komisję pisemnego przypomnienia.

ARTYKUŁ II.24 – ZAWIESZENIE PŁATNOŚCI I BIEGU TERMINU PŁATNOŚCI

II.24.1 Zawieszenie płatności

II.24.1.1 Podstawy zawieszenia

Komisja może w dowolnym momencie zawiesić całość lub część płatności zaliczkowej i płatności okresowych w odniesieniu do jednego beneficjenta lub większej ich liczby lub płatności salda w odniesieniu do wszystkich beneficjentów:

- a) jeżeli ma dowody, że beneficjent dopuścił się poważnych nieprawidłowości, nadużyć finansowych lub naruszenia obowiązków w procedurze udzielania dotacji lub realizacji Umowy;
- b) jeżeli ma dowody, że beneficjent dopuścił się systemowych lub powtarzających się nieprawidłowości, nadużyć finansowych lub poważnego naruszenia obowiązków spoczywających na nim w związku z innymi dotacjami finansowanymi przez Unię lub Europejską Wspólnotę Energii Atomowej („Euratom”), których udzielono mu na podobnych warunkach, a wspomniane nieprawidłowości, nadużycia finansowe lub przypadki naruszenia obowiązków wywierają istotny wpływ na przedmiotową dotację; lub
- c) jeżeli Komisja podejrzewa, że beneficjent dopuścił się nieprawidłowości, nadużyć finansowych lub naruszenia obowiązków w procedurze przyznania dotacji lub podczas realizacji Umowy, i musi sprawdzić, czy taka sytuacja rzeczywiście miała miejsce.

II.24.1.2 Procedura zawieszenia

Etap 1 Przed zawieszeniem płatności Komisja przesyła koordynatorowi *formalne powiadomienie*, w którym:

- a) informuje go o:
 - (i) swoim zamiarze zawieszenia płatności,
 - (ii) powodach zawieszenia,
 - (iii) w przypadkach, o których mowa w art. II.24.1.1 lit. a) i b), warunkach, które należy spełnić, aby można było wznowić płatności oraz
- b) wzywa beneficjenta do przedstawienia uwag w ciągu 30 dni kalendarzowych od otrzymania *formalnego powiadomienia*.

Etap 2 Jeżeli Komisja nie otrzyma żadnych uwag lub pomimo otrzymanych uwag podejmie decyzję o kontynuowaniu procedury, przesyła koordynatorowi *formalne powiadomienie*, w którym informuje o:

- a) zawieszeniu płatności,
- b) powodach zawieszenia,
- c) ostatecznych warunkach, po spełnieniu których będzie można wznowić płatności w przypadkach, o których mowa w art. II.24.1.1 lit. a) i b),
- d) orientacyjnej dacie zakończenia koniecznej weryfikacji w przypadku, o którym mowa w art. II.24.1.1 lit. c)

Koordynator ma obowiązek niezwłocznie powiadomić pozostałych beneficjentów o zawieszeniu. Zawieszenie staje się skuteczne w dniu, w którym Komisja wysłała *formalne powiadomienie* o zawieszeniu (Krok 2).

W przeciwnym wypadku Komisja przesyła koordynatorowi *formalne powiadomienie*, w którym poinformuje go, że nie będzie kontynuować procedury zawieszenia.

II.24.1.3 Skutki zawieszenia

W okresie zawieszenia płatności koordynator nie jest uprawniony do składania:

- a) jakichkolwiek wniosków o płatność i dokumentów potwierdzających, o których mowa w art. I.4.2, I.4.3 i I.4.4; lub
- b) w przypadku gdy zawieszenie dotyczy wyłącznie płatności zaliczkowych lub płatności okresowych na rzecz jednego beneficjenta lub kilku beneficjentów, jakichkolwiek wniosków o płatność i dokumentów potwierdzających związanych z udziałem tego beneficjenta lub tych beneficjentów w działaniu.

Stosowne wnioski o płatność i dokumenty potwierdzające mogą być złożone jak najszybciej po wznowieniu płatności lub włączone do pierwszego wniosku o płatność należną po wznowieniu płatności zgodnie z harmonogramem ustalonym w art. I.4.1.

Decyzja o zawieszeniu płatności pozostaje bez wpływu na prawo koordynatora do zawieszenia realizacji działania zgodnie z art. II.16.1 ani na prawo koordynatora do wypowiedzenia Umowy lub udziału beneficjenta w działaniu zgodnie z art. II.17.1 i II.17.2.

II.24.1.4 Wznowienie płatności

Aby Komisja mogła wznowić płatności, beneficjenci muszą jak najszybciej spełnić postawione im warunki i muszą informować Komisję o postępach w tym zakresie.

Jeżeli spełnione są warunki wznowienia płatności, zawieszenie zostaje zniesione. Komisja przesyła koordynatorowi *formalne powiadomienie*, w którym go o tym informuje.

II.24.2 Zawieszenie biegu terminu płatności

II.24.2.1 Komisja może w każdej chwili zawiesić bieg terminu płatności, określonego w art. I.4.2, I.4.3 oraz I.4.4, jeżeli wniosek o płatność nie może być zatwierdzony, ponieważ:

- a) nie jest zgodny z Umową,
- b) nie przedstawiono odpowiednich dokumentów potwierdzających lub
- c) istnieją wątpliwości co do kwalifikowalności kosztów zadeklarowanych w sprawozdaniu finansowym i konieczne są dodatkowe kontrole, przeglądy, audyty lub dochodzenia.

II.24.2.2 Komisja przesyła koordynatorowi *formalne powiadomienie*, w którym informuje go o:

- a) zawieszeniu oraz
- b) powodach zawieszenia.

Zawieszenie staje się skuteczne w dniu, w którym Komisja wysyła *formalne powiadomienie*.

II.24.2.3 Jeżeli warunki zawieszenia terminu płatności nie są już spełnione, zawieszenie zostaje zniesione i bieg terminu płatności zostaje wznowiony.

Jeżeli zawieszenie trwa dłużej niż dwa miesiące, beneficjent może zwrócić się do Komisji z zapytaniem, czy zawieszenie będzie kontynuowane.

Jeżeli bieg terminu płatności został zawieszony ze względu na fakt, że sprawozdania merytoryczne lub sprawozdania finansowe nie są zgodne z Umową i nie przedłożono skorygowanych raportów lub sprawozdań lub przedłożone skorygowane raporty lub sprawozdania także zostały odrzucone, Komisja może wypowiedzieć Umowę lub udział danego beneficjenta zgodnie z art. II.17.3.1 lit. c) oraz zmniejszyć kwotę dotacji zgodnie z art. II.25.4.

ARTYKUŁ II.25 – OBLICZENIE OSTATECZNEJ KWOTY DOTACJI

Ostateczna kwota dotacji zależy od stopnia, w jakim zrealizowano *działanie* zgodnie z warunkami umowy.

Ostateczna kwota dotacji jest obliczana przez Komisję przy dokonywaniu płatności salda. Obliczenie obejmuje następujące kroki:

Etap 1 — Zastosowanie stopy zwrotu w odniesieniu do kosztów kwalifikowalnych i dodanie finansowania niepowiązanego z kosztami, wkładów jednostkowych, wkładów w postaci stawki zryczałtowanej i wkładów w postaci płatności ryczałtowej

Etap 2 — Ograniczenie do *maksymalnej kwoty dotacji*

Etap 3 – Zmniejszenie z tytułu zasady braku zysku

Etap 4 – Zmniejszenie z powodu nieprawidłowej realizacji lub niewywiązania się z innych obowiązków.

II.25.1 Etap 1 – zastosowanie stawki zwrotu w odniesieniu do kosztów kwalifikowalnych i powiększenie otrzymanej kwoty o finansowanie niepowiązane z kosztami, wkład jednostkowy, zryczałtowany i ryczałtowy;

Etap ten przeprowadza się w następujący sposób:

- a) jeżeli, jak przewidziano w art. I.3.2 lit. a) ppkt (i), dotacja przyjmuje formę zwrotu faktycznie poniesionych kosztów kwalifikowalnych, kwotę uzyskuje się przez zastosowanie stopy zwrotu określonej w tym artykule w odniesieniu do kwalifikowalnych kosztów zatwierdzonych przez Komisję dla odpowiadających im kategorii kosztów, beneficjentów i podmiotów stowarzyszonych;
- b) jeżeli, jak przewidziano w art. I.3.2 lit. a) ppkt (ii)–(v), dotacja przyjmuje formę zwrotu kwalifikowalnych kosztów jednostkowych, ryczałtowych lub zryczałtowanych, kwotę uzyskuje się przez zastosowanie stopy zwrotu określonej

w tym artykule w odniesieniu do kwalifikowalnych kosztów zatwierdzonych przez Komisję dla odpowiadających im kategorii kosztów, beneficjentów i podmiotów powiązanych;

Kwota dotycząca pracy wolontariuszy zadeklarowana jako bezpośrednie koszty kwalifikowalne dla odpowiednich beneficjentów i podmiotów stowarzyszonych jest ograniczona do niższej z następujących kwot:

- (i) sumy wszystkich źródeł finansowania wskazanych w końcowym sprawozdaniu finansowym i zatwierdzonych przez Komisję, pomnożonej przez pięćdziesiąt procent; lub
 - (ii) kwoty dotyczącej pracy wolontariuszy wskazanej w szacunkowym budżecie określonym w załączniku II.
- c) jeżeli, jak przewidziano w art. I.3.2 lit. b) dotacja przyjmuje formę wkładu jednostkowego, kwotę uzyskuje się poprzez pomnożenie wkładu jednostkowego określonego w tym artykule przez rzeczywistą liczbę jednostek zatwierdzonych przez Komisję dla danych beneficjentów i podmiotów z nim stowarzyszonych;
- d) jeżeli, jak przewidziano w art. I.3.2 lit. c), dotacja stanowi wkład w postaci płatności ryczałtowej, Komisja stosuje płatność ryczałtową określoną w tym artykule wobec danych beneficjentów i podmiotów z nim stowarzyszonych, jeżeli uzna, że odpowiednie zadania lub część *działania* zostały należycie zrealizowane zgodnie z załącznikiem I;
- e) jeżeli, jak przewidziano w art. I.3.2 lit. d) dotacja stanowi wkład według stawki ryczałtowanej, kwotę uzyskuje się poprzez zastosowanie stawki ryczałtowanej określonej w tym artykule w odniesieniu do kosztów kwalifikowalnych lub do wkładu zatwierdzonego przez Komisję dla danych beneficjentów i podmiotów z nim stowarzyszonych;
- f) jeżeli zgodnie z art. I.3.2 lit. e) dotacja przyjmuje formę finansowania niepowiązanego z kosztami, Komisja stosuje kwotę określoną w tym artykule w odniesieniu do odpowiednich beneficjentów i podmiotów stowarzyszonych, o ile uzna, że [spełniono warunki określone w załączniku I][oraz][osiągnięto rezultaty określone w załączniku I].

W przypadkach, w których art. I.3.2 przewiduje zastosowanie kombinacji różnych form dotacji, otrzymane kwoty są sumowane.

II.25.2 Etap 2 Ograniczenie uzyskanej wartości do wysokości maksymalnej kwoty dotacji

Całkowita kwota wypłacona przez Komisję na rzecz beneficjentów nie może w żadnym wypadku przekroczyć *maksymalnej kwoty dotacji*.

Jeżeli kwota uzyskana po kroku 1 przewyższa tę maksymalną kwotę, ostateczna kwota dotacji zostaje ograniczona do tej maksymalnej kwoty.

Jeżeli w ramach bezpośrednich kosztów kwalifikowalnych zadeklarowano pracę wolontariuszy, ostateczna kwota dotacji jest ograniczona do kwoty łącznych kosztów kwalifikowalnych i wkładów zatwierdzonych przez Komisję pomniejszonej o zatwierdzoną przez Komisję kwotę dotyczącą pracy wolontariuszy.

II.25.3 Etap 3 Zmniejszenie z tytułu zasady niedochodowości

Dotacja nie może przynosić zysku beneficjentom, chyba że w Warunkach Szczegółowych postanowiono inaczej.

Zysk należy obliczyć następująco:

- a) obliczyć nadwyżkę łącznych wpływów z działania nad łącznymi kosztami kwalifikowalnymi działania w następujący sposób:

{ wpływy z działania

minus

skonsolidowane łączne koszty kwalifikowalne i wkłady zatwierdzone przez Komisję, odpowiadające kwocie określonej zgodnie z art. II.25.1 }

Wpływy z działania oblicza się następująco:

{ przychody uzyskane w wyniku działania w odniesieniu do beneficjentów i podmiotów powiązanych innych niż organizacje nienastawione na zysk

plus

kwota uzyskana po przeprowadzeniu etapów 1 i 2 }

gdzie przychody uzyskane w wyniku *działania* oznaczają skonsolidowane przychody stwierdzone, uzyskane lub potwierdzone w odniesieniu do beneficjentów i podmiotów stowarzyszonych innych niż organizacje nienastawione na zysk, na dzień sporządzenia przez koordynatora wniosku o płatność salda.

Za przychody nie uznaje się wkładów rzeczowych i finansowych wniesionych przez strony trzecie.

- b) Jeżeli kwota obliczona w lit. a) jest dodatnia, zostanie ona odliczona od kwoty obliczonej w etapach 1 i 2, proporcjonalnie do ostatecznej stopy zwrotu faktycznych kwalifikowalnych kosztów działania zatwierdzonych przez Komisję w odniesieniu do kategorii kosztów, o których mowa w art. I.3.2 lit. a) ppkt (i).

II.25.4 Etap 4 – zmniejszenie z tytułu nieprawidłowej realizacji działania lub naruszenia innych obowiązków.

Komisja może zmniejszyć *maksymalną kwotę dotacji*, jeżeli *działanie* nie zostało zrealizowane w sposób prawidłowy, jak opisano w załączniku II (tj. jeżeli nie zostało zrealizowane lub zostało zrealizowane w niezadowalający sposób, jedynie częściowo lub z opóźnieniem), lub jeżeli naruszono inny obowiązek wynikający z umowy.

Kwota zmniejszenia będzie proporcjonalna do stopnia, w jakim *działanie* zostało zrealizowane w nieprawidłowy sposób, lub do wagi naruszenia.

Przed zmniejszeniem dotacji Komisja przesyła koordynatorowi *formalne powiadomienie*, w którym:

- a) informuje go o:
 - (i) swoim zamiarze zmniejszenia *maksymalnej kwoty dotacji*;
 - (ii) kwocie, o jaką zamierza zmniejszyć dotację,
 - (iii) powodach zmniejszenia oraz
- b) wzywa koordynatora do przedstawienia uwag w ciągu 30 dni kalendarzowych od otrzymania formalnego powiadomienia.

Jeżeli Komisja nie otrzyma żadnych uwag lub pomimo otrzymanych uwag podejmie decyzję o dokonaniu zmniejszenia, przesyła koordynatorowi *formalne powiadomienie*, w którym informuje go o swojej decyzji.

Jeżeli dotacja ulega zmniejszeniu, Komisja oblicza kwotę zmniejszonej dotacji przez odliczenie kwoty zmniejszenia (obliczonego proporcjonalnie do stopnia, w jakim *działanie* zostało zrealizowane w nieprawidłowy sposób, lub do wagi naruszenia obowiązków) od *maksymalnej kwoty dotacji*.

Ostateczna kwota dotacji jest niższą z następujących kwot:

- a) kwoty otrzymanej w wyniku Etapów 1–3 lub
- b) zmniejszonej kwoty dotacji w wyniku Etapu 4.

ARTYKUŁ II.26 – ODZYSKANIE ŚRODKÓW

II.26.1 Odzyskanie środków

W przypadkach, w których płatność salda przyjmuje formę odzyskania środków, koordynator musi zwrócić Komisji odpowiednią kwotę, nawet jeżeli nie był on odbiorcą końcowym należnej kwoty.

II.26.2 Odzyskanie środków po dokonaniu płatności salda

W przypadku konieczności odzyskania kwoty zgodnie z postanowieniami art. II.27.6, II.27.7 i II.27.8 beneficjent, którego dotyczą ustalenia audytowe lub ustalenia OLAF-u, musi zwrócić

Komisji odpowiednią kwotę. Jeżeli ustalenia z audytu nie dotyczą konkretnego beneficjenta (ani podmiotów z nim powiązanych), koordynator musi zwrócić Komisji odpowiednią kwotę nawet w przypadku, gdy nie był on odbiorcą końcowym należnej kwoty.

Każdy beneficjent jest odpowiedzialny za zwrócenie wszelkich kwot nienależnie wypłaconych przez Komisję jako wkład na poczet kosztów poniesionych przez podmioty z nim powiązane.

II.26.3 Procedura odzyskiwania środków

Przed odzyskaniem środków Komisja przesyła beneficjentowi *formalne powiadomienie*, w którym:

- a) informuje go o zamiarze odzyskania niezależnie wypłaconych środków,
- b) podaje wysokość należnej kwoty oraz powód odzyskania oraz
- c) wzywa beneficjenta do przedstawienia wszelkich uwag w określonym terminie.

Jeśli nie przedstawiono uwag lub jeśli, mimo przedłożenia uwag przez beneficjenta, Komisja podejmie decyzję o kontynuacji procedury odzyskania, Komisja może potwierdzić odzyskanie przez przesłanie beneficjentowi *formalnego powiadomienia* składającego się z noty debetowej i określającego warunki i termin płatności.

Jeśli w terminie wyszczególnionym w notce debetowej nie dokonano płatności, Komisja odzyskuje należną kwotę poprzez:

- a) potrącenie jej, bez uprzedniej zgody beneficjenta, z kwot należnych beneficjentowi od Komisji lub agencji wykonawczej (z budżetu Unii lub Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Euratom)) („potrącenie”);

W wyjątkowych okolicznościach, gdy jest to konieczne z punktu widzenia ochrony interesów finansowych Unii, Komisja może dokonać potrącenia środków przed ustaloną datą płatności.

Do Sądu Unii Europejskiej można wnieść skargę przeciwko takiemu potrąceniu zgodnie z art. 263 TFUE;

- b) wykorzystanie gwarancji finansowej w przypadkach przewidzianych zgodnie z art. I.4.2 („wykorzystanie gwarancji finansowej”);
- c) pociągając beneficjentów do solidarnej odpowiedzialności do wysokości maksymalnego wkładu UE określonego – w odniesieniu do każdego beneficjenta – w szacowanym budżecie;
- d) zastosowanie kroków prawnych przewidzianych w art. II.18.2 lub w Warunkach szczegółowych lub przyjęcie decyzji stanowiącej tytuł egzekucyjny, jak przewidziano w art. II.18.3.

II.26.4 Odsetki za zwłokę

Jeżeli w terminie określonym w nocie debetowej nie dokonano płatności, do kwoty podlegającej odzyskaniu dolicza się odsetki za opóźnienia w płatnościach w wysokości określonej w art. I.4.7, naliczane począwszy od dnia następującego po terminie płatności określonym w nocie debetowej do dnia (włącznie), w którym Komisja otrzymała płatność całej kwoty.

Częściowe płatności pokrywają w pierwszej kolejności opłaty i odsetki za opóźnienie w płatnościach, a dopiero w drugiej kolejności kwotę główną.

II.26.5 Opłaty bankowe

Opłaty bankowe poniesione w toku procedury odzyskiwania środków uiszcza odpowiedni beneficjent, chyba że zastosowanie mają przepisy dyrektywy 2007/64/WE⁴.

ARTYKUŁ II.27 – KONTROLE, AUDYTY I OCENY

II.27.1 Kontrole techniczne i finansowe, audyty oraz oceny okresowe i końcowe

W trakcie realizacji *działania* lub w późniejszym okresie Komisja może przeprowadzić kontrole techniczne i finansowe oraz audyty, aby stwierdzić, czy beneficjenci realizują *działanie* w sposób prawidłowy i przestrzegają zobowiązań wynikających z Umowy. Może także przeprowadzić kontrolę wymaganą ustawowo dokumentacji beneficjentów do celów okresowego oszacowania płatności ryczałtowej, kosztów jednostkowych lub stawek zryczałtowanych.

Informacje i dokumenty przedstawione w ramach kontroli i audytów należy traktować jako poufne.

Dodatkowo Komisja może przeprowadzić okresową lub końcową ocenę skutków *działania* pod względem osiągnięcia celu danego programu unijnego.

Kontrole, audyty i oceny dokonywane przez Komisję mogą być przeprowadzane bezpośrednio przez pracowników Komisji lub przez podmiot zewnętrzny upoważniony do stosownych działań w jej imieniu.

Komisja może inicjować takie kontrole, audyty i oceny w trakcie realizacji Umowy oraz przez okres pięciu lat od dnia płatności salda. Okres ten jest ograniczony do trzech lat w przypadku, gdy *maksymalna kwota dotacji* nie przekracza 60 000 EUR.

⁴ Dyrektywa 2007/64/WE⁴ Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniająca dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylająca dyrektywę 97/5/WE.

Procedurę kontroli, audytu lub oceny uznaje się za rozpoczętą z dniem otrzymania stosownego pisma przesłanego przez Komisję, w którym ogłasza się jej rozpoczęcie.

Jeżeli audyt dotyczy podmiotu stowarzyszonego, beneficjent informuje o tym ten podmiot powiązany.

II.27.2 Obowiązek przechowywania dokumentacji

Beneficjenci muszą przechowywać wszystkie oryginały dokumentów, w szczególności dowody rachunkowe i podatkowe, w odpowiedniej formie, w tym również w formie elektronicznej, jeżeli jest to dopuszczalne zgodnie z obowiązującymi w danym państwie przepisami i jeżeli takie przechowywanie odbywa się zgodnie z warunkami określonymi w tych przepisach, przez okres pięciu lat od dnia płatności salda.

Wspomniany okres zostaje skrócony do trzech lat, jeżeli maksymalna kwota dotacji nie przekracza 60 000 EUR.

Terminy wyznaczone w akapicie pierwszym i drugim są dłuższe, jeżeli dotacja jest przedmiotem toczącego się postępowania audytowego, odwoławczego lub spornego lub dochodzenia roszczeń, w tym również w przypadkach, o których mowa w art. II.27.7. W takiej sytuacji beneficjenci muszą przechowywać dokumenty do chwili zakończenia postępowań audytowych, odwoławczych lub spornych lub do chwili zakończenia dochodzenia roszczeń.

II.27.3 Obowiązek przedstawienia informacji

W przypadku wszczęcia kontroli, audytu lub oceny przed dokonaniem płatności salda koordynator musi przekazać wszelkie informacje, uwzględniając informacje w formie elektronicznej, o które zwróciła się Komisja lub dowolny inny organ zewnętrzny upoważniony do tego przez Komisję. W stosownych przypadkach Komisja może zażądać, aby beneficjent bezpośrednio przekazał takie informacje.

W przypadku wszczęcia kontroli lub audytu po wypłacie salda informacje, o których mowa w poprzednim akapicie, muszą zostać przekazane przez odpowiedniego beneficjenta.

Jeżeli dany beneficjent nie wywiąże się ze zobowiązań ustanowionych w akapicie pierwszym i drugim, Komisja może uznać:

- a) wszelkie koszty niewystarczająco uzasadnione informacjami przekazanymi przez beneficjenta za niekwalifikowalne;
- b) wszelkie finansowanie niepowiązane z kosztami, wkład jednostkowy, wkład w formie kwoty ryczałtowej lub wkład zryczałtowany niewystarczająco uzasadnione informacjami przekazanymi przez beneficjenta za nienależne.

II.27.4 Wizyty na miejscu (*on-the-spot*)

W trakcie wizyty na miejscu beneficjenci muszą zapewnić pracownikom Komisji oraz upoważnionym przez Komisję osobom trzecim dostęp do lokali i pomieszczeń, w których dane działanie jest lub było realizowane, a także do wszelkich niezbędnych informacji, w tym informacji w formie elektronicznej.

Beneficjenci zapewnią, aby w czasie trwania wizyty kontrolnej na miejscu informacje były łatwo dostępne oraz aby wymagane informacje były przekazywane w odpowiedniej formie.

Jeżeli dany beneficjent odmówi udostępnienia lokali, pomieszczeń i informacji zgodnie z postanowieniami akapitu pierwszego i drugiego, Komisja może uznać:

- a) wszelkie koszty niewystarczająco uzasadnione informacjami przekazanymi przez beneficjenta za niekwalifikowalne;
- b) wszelkie finansowanie niepowiązane z kosztami, wkład jednostkowy, wkład w formie kwoty ryczałtowej lub wkład zryczałtowany niewystarczająco uzasadnione informacjami przekazanymi przez beneficjenta za nienależne.

II.27.5 Kontradyktoryjne postępowanie audytowe

Na podstawie ustaleń dokonanych podczas audytu sporządza się raport tymczasowy („projekt sprawozdania z audytu”). Komisja lub jej upoważniony przedstawiciel przesyłają sprawozdanie danemu beneficjentowi, który ma 30 dni kalendarzowych od daty jego otrzymania na przedstawienie uwag. Sprawozdanie końcowy („końcowe sprawozdanie z audytu”) należy przesłać beneficjentowi w ciągu 60 dni kalendarzowych od upływu terminu na przedstawienie uwag.

II.27.6 Skutki ustaleń z audytu

W oparciu o ostateczne ustalenia z audytu Komisja może wprowadzić środki, które uzna za stosowne, tj. odzyskać całość lub część dokonanych płatności w momencie płatności salda lub po dokonaniu płatności salda zgodnie z art. II.26.

Jeśli końcowe ustalenia z audytu zostaną dokonane po płatności salda, kwota, którą należy odzyskać, odpowiada różnicy między zrewidowaną ostateczną kwotą dotacji, ustaloną zgodnie z art. II.25 a całkowitą kwotą wypłaconą beneficjentom na mocy umowy w związku z realizacją *działania*.

II.27.7 Korekta systemowych lub powtarzających się nieprawidłowości, nadużyć finansowych lub naruszeń obowiązków

II.27.7.1 Komisja może przenieść ustalenia z audytu dotyczące innych dotacji na przedmiotową dotację, jeżeli:

- a) stwierdzono, że dany beneficjent dopuścił się systemowych lub powtarzających się *nieprawidłowości, nadużyć finansowych lub naruszeń obowiązków* w związku z innymi dotacjami UE lub Euratomu, które zostały udzielone temu beneficjentowi na podobnych warunkach, i te

nieprawidłowości, nadużycia finansowe lub naruszenia obowiązków mają istotny wpływ na przedmiotową dotację; oraz

- b) ostateczne ustalenia z audytu zostaną przesłane danemu beneficjentowi za pośrednictwem *formalnego powiadomienia*, wraz z wykazem dotacji, na które ustalenia mają wpływ w okresie, o którym mowa w art. II.27.1

Przeniesienie wyników audytu może doprowadzić do:

- a) odrzucenia kosztów jako niekwalifikowalne,
- b) zmniejszenia dotacji, jak przewidziano w art. II.25.4,
- c) odzyskania nienależnie wypłaconych środków, jak przewidziano w art. II.26,
- d) zawieszenia płatności, jak przewidziano w art. II.24.1,
- e) zawieszenia realizacji *działania*, jak przewidziano w art. II.16.2,
- f) rozwiązania umowy, jak przewidziano w art. II.17.3.

II.27.7.2 Komisja przesyła danemu beneficjentowi *formalne powiadomienie*, w którym informuje go o systemowych lub powtarzających się *nieprawidłowościach, nadużyciach finansowych lub naruszeniach obowiązków* oraz o zamiarze przeniesienia ustaleń z audytu, przekazując mu jednocześnie wykaz dotacji, których to dotyczy.

- a) Jeżeli wyniki dotyczą kwalifikowalności kosztów, obowiązuje następująca procedura:

Etap 1 *Formalne powiadomienie* zawiera:

- (i) wezwanie do przedstawienia uwag do wykazu dotacji, na które ustalenia mają wpływ;
- (ii) wezwanie do przedstawienia skorygowanych sprawozdań finansowych dotyczących wszystkich dotacji, na które ustalenia mają wpływ;
- (iii) w miarę możliwości stopę korekty na potrzeby ekstrapolacji ustaloną przez Komisję na podstawie systemowych lub powtarzających się błędów, *nieprawidłowości, nadużyć finansowych* lub naruszeń obowiązków w celu obliczenia kwot, które zostaną odrzucone, w przypadku gdy dany beneficjent:
 - uzna, że przedstawienie skorygowanych sprawozdań finansowych nie jest możliwe lub wykonalne lub
 - nie przedstawi skorygowanych sprawozdań finansowych.

Etap 2 Dany beneficjent ma 60 dni kalendarzowych od otrzymania *formalnego powiadomienia* na przedstawienie uwag i skorygowanych sprawozdań finansowych lub zaproponowanie należycie uzasadnionej propozycji alternatywnej metody korekty. W uzasadnionych przypadkach Komisja może przedłużyć ten okres.

Etap 3 Jeżeli dany beneficjent przedłoży skorygowane sprawozdania finansowe, które uwzględniają ustalenia z audytu, Komisja określi kwotę podlegającą korekcie na podstawie tych skorygowanych sprawozdań.

Jeżeli beneficjent zaproponuje alternatywną metodę korekty i Komisja ją zaakceptuje, Komisja przesyła danemu beneficjentowi *formalne powiadomienie*, w którym:

- (i) informuje go że akceptuje alternatywną metodę,
- (ii) podaje kwotę skorygowanych kosztów kwalifikowalnych określonych przy zastosowaniu tej metody.

W innym przypadku Komisja przesyła danemu beneficjentowi *formalne powiadomienie*, w którym:

- (i) informuje go że nie akceptuje uwag ani zaproponowanej metody alternatywnej,
- (ii) podaje kwotę skorygowanych kosztów kwalifikowalnych określonych przy zastosowaniu metody ekstrapolacji, o której Komisja uprzednio powiadomiła danego beneficjenta.

Jeżeli systemowe lub powtarzające się *nieprawidłowości, nadużycia finansowe* lub *naruszenia obowiązków* zostaną stwierdzone po wypłacie salda, kwota, którą należy odzyskać, stanowi różnicę między:

- (i) skorygowaną kwotą dotacji, określoną zgodnie z art. II.25 na podstawie skorygowanych kosztów kwalifikowalnych zadeklarowanych przez beneficjenta i zatwierdzonych przez Komisję lub na podstawie skorygowanych kosztów kwalifikowalnych po ekstrapolacji, a
 - (ii) całkowitą kwotą wypłaconą beneficjentowi na mocy umowy z tytułu realizacji *działania*;
- b) Jeżeli ustalenia dotyczą nieprawidłowej realizacji lub naruszenia innego obowiązku, procedura wygląda następująco:

Etap 1 *Formalne powiadomienie* zawiera:

- (i) wezwanie beneficjenta do przedstawienia uwag do wykazu dotacji, na które ustalenia mają wpływ; oraz
- (ii) ryczałtową stopę korekty, którą Komisja zamierza zastosować w odniesieniu do *maksymalnej kwoty dotacji* lub jej części, zgodnie z zasadą proporcjonalności.

Etap 2 dany beneficjent ma 60 dni kalendarzowych od otrzymania *formalnego powiadomienia* na przedstawienie uwag lub zaproponowanie należycie uzasadnionej propozycji alternatywnej stawki zryczałtowanej.

Etap 3 Jeżeli Komisja zaakceptuje alternatywną stawkę zryczałtowaną zaproponowaną przez danego beneficjenta, przesyła mu *formalne powiadomienie*, w którym:

- (i) informuje go że akceptuje alternatywną stawkę zryczałtowaną,
- (ii) podaje kwotę dotacji skorygowaną przez zastosowanie tej stawki zryczałtowanej.

W innym przypadku Komisja przesyła danemu beneficjentowi *formalne powiadomienie*, w którym:

- (i) informuje go że nie akceptuje uwag ani zaproponowanej alternatywnej stawki zryczałtowanej,
- (ii) podaje kwotę dotacji skorygowaną przez zastosowanie stawki zryczałtowanej, o której Komisja uprzednio powiadomiła beneficjenta.

Jeżeli systemowe lub powtarzające się *nieprawidłowości, nadużycia finansowe* lub *naruszenia obowiązków* zostaną stwierdzone po wypłacie salda, kwota, którą należy odzyskać, stanowi różnicę między:

- (i) skorygowaną ostateczną kwotą dotacji po korekcie finansowej według stawki ryczałtowej; a
- (ii) całkowitą kwotą wypłaconą beneficjentom na mocy umowy z tytułu realizacji *działania*.

II.27.8 Prawa OLAF-u

Europejski Urząd ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF) ma takie same prawa jak Komisja w zakresie kontroli i dochodzeń, w szczególności prawo dostępu.

Na mocy rozporządzenia Rady (Euratom, WE) nr 2185/96⁵ i rozporządzenia (UE, Euratom) nr 883/2013⁶ OLAF może również przeprowadzać kontrole na miejscu i inspekcje zgodnie z procedurami ustanowionymi w prawie Unii w celu ochrony interesów finansowych Unii przed *nadużyciami finansowymi* i innymi *nieprawidłowościami*.

W stosownych przypadkach ustalenia OLAF-u mogą doprowadzić do tego, że Komisja odzyska środki od beneficjentów.

⁵ Rozporządzenie Rady (Euratom, WE) nr 2185/96 z dnia 11 listopada 1996 r. w sprawie kontroli na miejscu oraz inspekcji przeprowadzanych przez Komisję w celu ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich przed nadużyciami finansowymi i innymi nieprawidłowościami.

⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 883/2013 z dnia 11 września 2013 r. dotyczące dochodzeń prowadzonych przez Europejski Urząd ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF).

Ponadto wyniki dochodzenia przeprowadzonego przez OLAF mogą prowadzić do wszczęcia postępowania karnego na podstawie przepisów prawa krajowego.

II.27.9 Prawa Europejskiego Trybunału Obrachunkowego i Prokuratury Europejskiej

Na użytek kontroli, audytów i dochodzeń Europejski Trybunał Obrachunkowy i Prokuratura Europejska ustanowiona rozporządzeniem Rady (UE) 2017/1939⁷ mają takie same prawa jak Komisja, w szczególności prawo dostępu.

⁷ Rozporządzenie Rady (UE) 2017/1939 z dnia 12 października 2017 r. wdrażające wzmocnioną współpracę w zakresie ustanowienia Prokuratury Europejskiej.

**[Wariant 1 do podpisania: ZAŁĄCZNIK IV
PEŁNOMOCNICTWO⁸**

Ja, niżej podpisany(-a),

[imię i nazwisko przedstawiciela prawnego przyszłego beneficjenta podpisującego niniejsze pełnomocnictwo],

reprezentujący(-a)

[pełna oficjalna nazwa przyszłego beneficjenta] [AKRONIM]

[oficjalny status prawny lub forma prawna]⁹

[oficjalny numer rejestracji]¹⁰

[dokładny oficjalny adres]

[numer VAT],

(„beneficjent”),

do celów podpisania i wykonania umowy o udzielenie dotacji [tytuł i numer] zawartej z Komisją Europejską („umowa o udzielenie dotacji”) dotyczącej działania pt. [wpisać tytuł działania] („działanie”)

niniejszym:

1. Udzielam pełnomocnictwa

⁸ Każdemu beneficjentowi poza koordynatorem należy przekazać jeden egzemplarz niniejszego załącznika w wersji oryginalnej.

⁹ Do usunięcia lub wypełnienia zgodnie z formularzem „Osoba prawna”.

¹⁰ Do usunięcia lub wypełnienia zgodnie z formularzem „Osoba prawna”.

[pełna oficjalna nazwa koordynatora] [AKRONIM]

[oficjalny status prawny lub forma prawna]

[oficjalny numer rejestracji]¹¹

[dokładny oficjalny adres]

[numer VAT],

reprezentowanemu przez [imię, nazwisko i stanowisko przedstawiciela prawnego koordynatora] („koordynator”),

do podpisania w moim imieniu umowy o udzielenie dotacji z Komisją Europejską oraz jej możliwych zmian.

2. Udzielam koordynatorowi pełnomocnictwa do działania w imieniu beneficjenta zgodnie z Umową o udzielenie dotacji.

Niniejszym potwierdzam, że beneficjent przyjmuje wszystkie warunki umowy o udzielenie dotacji oraz, w szczególności, wszystkie postanowienia mające wpływ na koordynatora i pozostałych beneficjentów. W szczególności przyjmuję do wiadomości fakt, iż na mocy niniejszego pełnomocnictwa koordynator jest uprawniony do otrzymywania płatności ze strony Komisji i do ich podziału pomiędzy beneficjentów w zależności od ich udziału w działaniu.

Niniejszym przyjmuję do wiadomości fakt, że beneficjent dołoży wszelkich starań, aby zapewnić koordynatorowi wsparcie w wypełnianiu jego zobowiązań na mocy umowy o udzielenie dotacji, a w szczególności aby dostarczać koordynatorowi, na jego wniosek, wszelkich dokumentów lub informacji, które mogą być wymagane.

Niniejszym oświadczam, że beneficjent wyraża zgodę, aby postanowienia umowy o udzielenie dotacji, w tym niniejszego pełnomocnictwa, były nadrzędne wobec postanowień wszelkich innych umów zawartych między beneficjentem a koordynatorem, które mogłyby wywrzeć wpływ na wykonanie umowy o udzielenie dotacji.

Niniejsze pełnomocnictwo stanowi załącznik do umowy o udzielenie dotacji i stanowi integralną część tej umowy.

¹¹ Do usunięcia lub wypełnienia zgodnie z formularzem „Osoba prawna”.

PODPIS

[imię, nazwisko i stanowisko przedstawiciela prawnego beneficjenta udzielającego upoważnienia]

[podpis]

Sporządzono w [miejsowość] dnia [data] r.

W dwóch jednobrzmiących egzemplarzach w języku polskim]